

Opinnäytetyö

Saavutettavuussuunnitelma

Residenssitoiminnan näkökulmasta

Case Kanttila

Taru Perälä

Kulttuurituotannon koulutusohjelma
(240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(4/2019)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

Tekijät: Taru Perälä

Opinnäytetyön nimi: Saavutettavuussuunnitelma residenssitoiminnan näkökulmasta case Kanttila

Sivumäärä: 49 ja 16 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Jyrki Simovaara

Työn tilaaja(t): Minna Canthin Talo ry ja Anya Productions

Tämä opinnäytetyö on digitaalinen käsikirja, joka on laadittu soveltamiskelpoiseksi saavutettavuusnäkökulmia pohtiviin organisaatioihin sekä heidän sisäisiin pienproduktioihinsa. Saavutettavuudella tarkoitetaan tilannetta, jossa on huomioitu fyysisen ympäristön lisäksi myös eri aistitoiminnot ja viestinnän saavutettavuus.

Opinnäytetyöni tilaajille Minna Canthin Talo Ry:lle ja Anya Productionsille saavutettavuussuunnitelman teko oli ajankohtaista, sillä kirjailija Minna Canthin Kuopiossa sijaitseva kotitalo Kanttila on tulevaisuudessa tarkoitus rakentaa uudelleen. Saavutettavuuskysymyksiin puuttuminen varhaisessa vaiheessa on näin ollen paitsi merkityksellistä, myös erittäin kustannustehokasta.

Tässä työssä esitellään myös 2015 ratifioidun YK:n vammaissopimuksen ja samana vuonna voimaan astuneen uusitun yhdenvertaisuuslain pääpiirteet. Käytetään tutkimusmenetelminä saavutettavuuden tutkimuksille tyypillisiä menetelmiä. Tämän työn menetelmät ovat liikuntarajoitteisen yksilön näkökulmasta tapahtuvan havainnoinnin lisäksi Benchmarking eli vertaistutkimus sekä kehittämistyölle tyypillinen tapaustutkimus haastatteluineen.

Opinnäytetyö sisältää saavutettavuusohjeita fyysisen ympäristön ja viestinnän osalta eri vammaryhmille, sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajille.

Saavutettavuutta voidaan arvioida perus- ja erikois-tasolla. Taso määräytyy kohteen käyttötarkoituksen mukaan. Kanttila kuuluu perustason kohteisiin, mutta erityisryhmien parissa hankittuun asiantuntemukseeni nojaten esiin nousee muutamia erikoistason kohteita, kuten valaistukseen liittyvät huomiot. Perustason esteettömyyskään ei välttämättä takaa erikoistason esteettömyyttä käytännössä.

Opinnäytetyö sisältää neljä haastattelua, joista kaksi on residenssitaitelijoilta ja kaksi residenssikeskuksen palveluksessa työskenteleviltä henkilöiltä. Edellä mainittujen lisäksi työ pitää sisällään kyselytutkimuksen Kanttilan tunnettavuudesta sekä korjaustarpeesta, kysymys- ja vastausosioineen. Mukana on myös saavutettavuuden tarkistuslistat, symbolikarttoineen (kts. liite 5). Saavutettavuutta olisi hyvä tarkistaa kolmen vuoden välein ensimmäisen suunnitelman laatimisesta.

Saavutettavuus, esteettömyys, vammaisuus, lainsäädäntö, käyttäjälähtöisyys, residenssitoiminta, taiteilijaresidenssit

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences

Name of the Degree Programme Degree programme in Cultural Management

Author: Taru Perälä

Title: Accessibility guide by aspect of residencies case Kanttila

Number of Pages: 49 and 16 attachment pages

Supervisor(s): Jyrki Simovaara

Subscriber(s): Minna Canthin Taloy and Anya Productions

This thesis is a digital handbook which is applicable to many accessibility perspectives for many organizations and their internal small productions. Accessibility is a set of features that include not only the physical environment, but also the different sensory functions and accessibility of means of communications. For the subscriber of my thesis, Anya Productions, this thesis concerning the accessibility plan of the author Minna Canth's home house Kanttila in Kuopio is very timely. Tackling the issues of rebuilding and accessibility early on is both meaningful and cost-effective.

I also present the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, which was ratified in 2015, and the main features of the renewed Equality Act, entered into force as well in 2015. There are 38 residencies in Finland. I use research methods typical of accessibility research, such as observation and benchmarking, for the interview. This thesis includes a guide of accessibility for physical environment and communications, concerning individuals with visual impairments, individuals who are hard of hearing and deaf and those who are physically disabled, and individuals of sexual and gender minorities. Accessibility can be assessed at a basic and special level. The level depends on purpose of the object. Kanttila is a basic destination, but because of my personal knowledge I raise a few special items, such as lighting.

The work consists of four interviews, two of which are done with residence artists and two with individuals working for the centre of the residency. In addition, this thesis also includes a survey concerning the recognizability and needs of repair of the center, with questions and answers included. Also included is a checklist of accessibility with symbol maps. It is recommended to review the accessibility plan at approximately every three years after the first plan is made.

accessibility, network, personal knowledge, legislation, user-oriented planning, Artist residences

SISÄLLYS
TIIVISTELMÄ
ABSTRACT

1. JOHDANTO	5
2. KANTTILA	8
3. MENETELMÄT	13
4. Haastattelut	16
4.1 Kohtuullinen mukautus	18
5. SAAVUTETTAVUUDEN MONET ULOTTUVUUDET	19
6. KÄYTTÄJIEN KANTTILA	21
6.1 Näkövammaiset	23
6.2 Seniorit	23
6.3 Kuulovammaiset ja viittomakieliset	25
6.4 Kehitysvammaiset	26
6.5 Liikuntarajoitteiset	26
6.6 Kemikaaliyliherkät ja muut harvinaissairaudet	27
6.7 Sukupuolivähemmistöt	27
7. SAAVUTETTAVAT VERKKOPALVELUT	29
8. FYYSINEN YMPÄRISTÖ	31
8.1 Tulevaisuuden Kanttila fyysisenä ympäristönä	32
8.1.1 Ulkotilat	32
8.1.2 Pysäköinti	32
8.1.3 Sisäänkäynti	33
8.1.4 Sisätilat	35
8.1.5 Hygieniatilat	35
8.1.6 Kalusteet	36
8.1.7 Valaistus	37
8.1.8 Opasteet ja kyltit	37
9. TOIMINTAMALLEJA TULEVAISUUTEEN	39
10. LOPUKSI	42
LÄHTEET	45
LIITTEET	52

1. JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on luoda digitaalinen saavutettavuuden käsikirja, sisältäen myös verkkopalveluiden saavutettavuusohjeita. Digimuotoisena tämä toteutettiin tilaajan pyynnöstä, jotta informaatio on mahdollisimman saavutettava ja resurssiriippumaton. Työ on kirjoitettu tilaustyönä Minna Canthin Talo Ry:lle, jonka puheenjohtajana toimii myös Anya Productionsin taiteellisena johtajana toimiva Anja Lappi. Opinnäytetyöhön on siksi nimetty tilaajaksi molemmat organisaatiot Minna Canthin talo ry omistaa Kuopiossa sijaitsevan kirjailija Minna Canthin kotitalon Kanttilan. Löydät tästä työstä esimerkkejä toimenpiteistä jokaiselle käyttäjäryhmälle, sekä yleisiä toimintamalleja valmiiksi sovellettuina. Lisäksi työssä toteutettiin saavutettavuutta koskeva tarvekysely Webropol-ohjelmistolla. Kysely koski Kanttilan kunnostustarvetta ja kartoitti pintapuolisesti tietoutta ja näkemyksiä kohteen nykytilasta. Lisätietoa kyselyn vaiheista menetelmäluvussa 5.

Kanttilan kunnostusprojekti on meneillään ja uuden tieteen, taiteen ja tasa-arvon talon on arvioitu nousevan arvoiselleen paikalle osaksi suomalaista kulttuuriperintöä viimeistään vuonna 2023. Menetelmänä käytän havainnointia, haastattelua ja kyselyä yhdistäen ne saavutettavuudessa käytettävään asiantuntijanäkökulmaan, joiden lähestymistapa on tapaustutkimus. Toivon, että tämän opinnäytetyön toimintaehdotukset ovat jalostuskelpoisia myös muissa tilaajieni tuotannoissa. Kanttilassa toimii nykyisellään Osto- ja myyntiliike Hirvonen sekä yksittäisten paikallistaiteilijoiden taidetta myyvä puoti, joka on avoinna satunnaisesti ja Kanttilan tapahtumien aikaan.

Kevään 2019 aikana Kanttilaan toteutetaan rakennushistoriallinen selvitys, joka sanelee paljolti sitä, millainen osuus Kanttilan alkuperäisrakenteista on säilytettävissä. Selvitykset rakennuksen historiasta sanelevat osaltaan myös saavutettavuuskysymyksiä. Saavutettavuus ja esteettömyys rinnastetaan usein toisiinsa, vaikka kyse on kahdesta hyvin erilaisesta kokonaisuudesta. Esteettömyydellä tarkoitetaan rakennetun ympäristön esteettömyyttä, kun taas saavutettavuus käsittää muut ulottuvuudet, kuten välineiden käytettävyyden eri käyttäjäryhmille. Työn on tarkoitus käsitellä sekä Kanttilan yleistä saavutettavuutta ja sinne suunnitellun residenssitoiminnan suunnittelua

saavutettavuuden näkökulmasta. Saavutettavuudella on kuitenkin oltava etu- ja takalinjaukset, joten olen rajannut tämän työn koskemaan todennäköisimpiä asiakasryhmiä erityistarpeineen. Millaisia seikkoja tulee huomioida, kun kohteessa vierailee kuulo-, näkö- tai kehitysvammainen? Entä jos kohteessa asuva residenssitaiteilija tarvitsee erityistä tukea? Miten hänen potentiaaliaan voisi hyödyntää?

Fyysinen vammani asettaa minut etulyöntiasemaan saavutettavuuden omakohtaisena asiantuntijana, joten työ sisältää jonkin verran myös omia näkemyksiäni tai kontaktien kautta löytynyttä vertaiskokemusta. Kiitän opinnäytetyöni tilaajaa luottamuksesta asiantuntijuuttani kohtaan. Lisäksi haluan erityisesti kiittää Esteettömyyden ja yhdenvertaisuuden väsymättömiä puolustajia, edesmenneitä ystäviäni Kalle ja Maija Könkölää. Teidän oppinne, ajatuksenne ja arvonne nousevat esiin tässä opinnäytetyössä lähdekirjallisuuden muodossa. Kalle, ilman sinua tämä opinnäytetyö tuskin olisi nähnyt päivänvaloa. Onneksi kohtasimme juuri oikealla hetkellä ja näytit vihreää valoa tälle opinnäytetyölle. Ilman teitä Saavutettavuus olisi vain sana, nyt Minna Canthin 175 vuotisjuhlavuonna se on ihmisoikeus.

Saavutettavuus on niin sanottu tilanne, joka käsitellään jokaisen ryhmän tai taide-
muodon kohdalla ikään kuin erikseen, vaikka henkilökohtainen ajattelutapani nivou-
tuukin ”Design for all” -ajatteluun, jossa saavutettavuus on markkina-arvoa nostava
elementti, joka yhdistää fyysisen ympäristön esteettömyyden ja muiden palvelujen,
kuten digitalisaation, käytettävyyden. Monta kertaa ajatellaan, että vammaiset tarvit-
sivat kalliita erikoisuuksia, vaikka huolellisella suunnittelulla ja sijoittelulla voidaan
saavuttaa suurelle joukolle jo merkittävä saavutettavuuden helppous. Pysin yhdessä
tilaajan kanssa löytämään ne ratkaisut, joita hänelle potentiaaliset asiakkaat eniten
tarvitsevat.

Työhöni sisältyy esimerkiksi ohjeita ja ehdotuksia hinnastoi-
neen sekä saavutettavuuden tarvekysely ja sen vastausten analyysit. Teoksessaan Tulevaisuus on saavutettava
Tahkokallio lainaa Liikenne ja viestintäministeriön viestintäpalveluosaston apulais-
osastopäällikkö Pietikäistä seuraavasti. ”Suomesta puuttuu taho, joka vastaisi esteet-
tömyyden ja saavutettavuuden edistämisen kokonaisuudesta yli hallinnonalojen”. ja
pohtii myös Tarvitaanko strategia vai riittääkö näkökulma? Usein saavutettavuuden
priorisointi jää ymmärryksen jalkoihin. (Tahkokallio 2009, 15, Hermunen, Mutanen
2009 83-85). Käsittelin teosta työharjoittelu jaksoni aikana ja nostin esiin kysymyksen

Onko tilaajani tullut ajatelleeksi savutettavuussuunnitelmaa osana muita Kanttilan tulevaisuutta koskevia arvo asiakirjoja Olen hyvin otettu, että tunnistimme tämän opinnäytetyön todellisen tarpeen juuri oikeaan aikaan, sillä saavutettavuuskysymyksiin reagointi riittävän aikaisessa vaiheessa tuo myös taloudellista ja markkinallista lisäarvoa. Residenssitoiminta valikoitui tässä opinnäytetyössä kehitettäväksi kohteeksi tilaajan kanssa yhteisymmärryksessä, sillä residenssitoimintaa Suomessa ja Savon alueella tuottavat vain harvat. Valintaan miksi juuri tämä aihe valikoitui minulle, vaikutti asiantuntijuuteni saavutettavuusasioihin ja siihen, millaisia puitteita erityistä tukea tarvitseva taiteilija tarvitsee residenssitoimintansa polulla. Nykyisellään Kanttilassa ei ole residenssitoimintaa, eikä tilaajillani ole sen organisoinnista aiempaa kokemusta. Siksi tämän opinnäytetyön saavutettavuusohjeet on laadittu yleispäteviksi kulttuurituotannon toimijoille, vaikkei kyseessä olisikaan residenssikeskuksen toiminta

2.KANTTILA

Minna Canth (1844-1897) oli aikansa merkittävimpiä yhteiskunnallisia vaikuttajia ja ensimmäinen suomenkielinen lehtinainen sekä tunnettu kirjailija, jonka teokset elävät yhä muun muassa näytelmien muodossa ympäri Suomen. Hänen Kuopiossa sijaitseva kotitalonsa Kanttila on vuosien saatossa kokenut melkoisesti kriisejä. Canth asui kotitalossaan nuoruusvuosinaan 1853-1863 ja myöhemmin leskeksi jäätyään. Vuosina 1880-1897 Canth piti siellä sekatarvarakauppaa, jossa vieraili usein taidealan kollegoita. Canth kuoli toukokuun 12. päivänä vuonna 1897. Kohde siirtyi valtion omistukseen 1970-luvun loppupuolella. Canthin suku toivoi Kanttilaan kulttuuritoimintaa tuloa. Kanttilasta on alettu suunnitella kulttuurikeskusta jo vuonna 1991. Samana vuonna perustettiin Kanttilan kulttuurikeskuksen kannatusyhdistys. Vuodesta 1992 talo on ollut täysin vailla jatkuvaa toimintaa ja vuonna 2003 tontista tuli suojelukohde.

Minna Canthin talo ry perustettiin vuonna 2016. Kiinteistö ja tontti myytiin heille 29.3.2017. Minna Canthin talo ry:n tavoite on kunnostaa Minnan kotitalo sellaiseksi, että se vastaisi myös kansainvälisten taiteilijoiden tarpeisiin ympärivuotisesti. Kunnostusprojektin on määrä olla käynnissä vuosina 2018-2022. Kunnostustöiden kustannusarvio noin kolme miljoonaa euroa. Tukirahat, joita kunnostusprojektiin saatu ovat lahjoituksia ja suunnattu pääosin kiinteistön hankintaan, josta on vielä osa maksumatta. Kiinteistön kuukausittaiset käyttömenot ovat noin 2 500 euroa. Tukensa kunnostusprojektille voi osoittaa yksityishenkilö tai suurempi taho. Mahdollisuus myös liittyä kannattajajäseneksi vapaa valintaisella summalla. Jäsenyys oikeuttaa uutiskirjeeseen, kuuluksi tulemiseen yhdistyksen vuosikokouksessa ja edullisemman sisäänpääsyn yhdistyksen muihin tapahtumiin. Tukijat listattu liitteeseen 1. (Minna Canthin talo ry 2019).

Kanttila on arvotettu valtakunnallisesti merkittäväksi. Asemakaavoituksessa se on saanut luokituksen SR-7, jonka mukaan

”Rakennusta ei ilman pakottavaa syytä saa hävittää. Rakennuksen kellariin ja ullakolle saa rakentaa pääasiassa olevan vaipan sisäpuolelle kerrosalaan luettavia tiloja sen estämättä, mitä rakennusoikeudesta, kerrosluvusta tai rakennuksen korkeudesta on kaavassa määrätty. Rakennuksen pihan puoleisiin julkisivuihin saa tehdä muutoksia. Kadun puoleisiin julkisivuihin kohdistuvien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen historiallinen tai kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.” (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 2019).

Edellä mainittuihin seikkoihin vedoten ja ne huomioiden tämä opinnäytetyö on rakennut koskemaan koko Kanttilaa, mutta saavutettavuus toteutetaan kohtuullisissa ja välttämättömyyden rajoissa. Kohtuullisella rajalla tarkoitan Kanttilan taloudelliseen tilanteeseen suhteutettavaa saavutettavuuden toteutumista ja välttämättömyydellä, jokaisen käyttäjäryhmän jonkinasteista osallistumismahdollisuutta vrt. 1 residenssihuone saavutettavaksi, koska kysyntää ei todennäköisesti ole yhtäaikaisesti enempää. Kanttilasta on tarkoitus tulla monipuolinen kulttuurikeskus, jossa residenssitoiminta aloitetaan osana liiketoimintaa, Kuopion alueella Residenssipalveluita tuottaa nykyisellään vain Kuopion muotoiluakatemia, joten tarve tämänkaltaiselle kehitykselle on paikallaan. Residenssitoiminta Kuopion aluekehityksessä on täysin lapsenkengissä, joten Kanttilaan tuleva residenssitoiminta nostaa myös Kuopion identiteettiä.

Kanttilan residenssi kantaa nimeä ”Res Canth”. Ja tulee kattamaan tilat 6-10 toimijalle sulkematta mitään taiteen alaa lähtökohtaisesti pois. Visioina on luovuttaa huoneet kirjallisuuden, musiikin, ympäristötaiteen, yhteisötaiteen ja mediataiteen käyttöön Vähintään yksi residenssihuoneista on saavutettava, ja Kanttilan toimitilat olisi tarkoitus sijoittaa kolmeen kerrokseen seuraavasti: Ensimmäinen kerros käsittäisi 350 neliön tilan, jonka yhteydessä toimii kahvila-ravintola sekä mahdollisesti vuokrakäytössä olevan tilan, esimerkiksi Itä-Suomen yliopiston käyttöön, sekä myymälän, jonka pinta-ala 400 neliötä. Toinen kerros käsittäisi residenssitilat, joissa olisi myös yhteiskeittiö. Residenssit olisivat yksiöitä ja perhehuoneistoja. Residenssihuoneiden pinta-ala 20-60 m² Saavutettavan huoneen kokosuositukseni on 35 m². Perustan suositukseni käytännön kokemukseeni matkailusta, esteettömän hotellihuoneen keskiarvon mukaisesti. Kolmas kerros käsittäisi kesäkäyttöön suunnatun Kanttilan Vintin, jonka pinta-ala on noin 300 m². Tämä opinnäytetyö sisältää soveltamiskelpoisia ohjeita myös kolmannen kerrokseen, mikäli budjetti sallii sen muuttamisen esteettömäksi myöhemmin.

Lisää perusteluja ja toimintaehdotus (kts. 8.1). Näiden lisäksi on sisäpiha, jossa on esiintymistilat.

Kuva 1: Perspektiivikuva Kanttilasta (Partanen ja Lamusuo 2018).

Lisätietoa suunnitelmista: <http://kanttila.fi/>

Mielestäni ”Res Canth” vastaa hyvin myös kansainväliseen residenssikilpailutukseen ja vastaa tasa-arvon kutsuhuutoon vastaanottamalla taiteilijoita myös maista, joissa taiteen harjoittaminen ei ole mahdollista. Kokko-Viika toteaa pro gradu -tutkielmasaan (2008) ”Taiteilijaresidenssitoiminnan rooli nykytaiteen tuotannossa” residenssitoiminnan olleen tuntematonta vielä 1990-luvun alkupuolella ja linjaa residenssitoiminnasta muodostuvien mielikuvien liittyvän usein vain kansainvälisten toimijoiden väliseksi sisäpiirijutuksi. Residenssitoimintaa nimetään monilla tavoin, joista residenssitoiminta ja vierasateljeekeskus ovat nykyisin meillä käytetyistä yleisimmät. (Kokko-Viika 2008, 6). Rähän (2012) mukaan Residenssitoiminta kytkeytyy nykytaiteeseen tuotannon muotojen vaihtelulla, Residenssitoiminta on osa taiteilijan identiteettiä ja liikkuvuutta. Residenssitoiminnan yleistavoitteena voidaan pitää taiteilijan luovan työn kehittämistä ja verkostoitumisen edistämistä. (Räihä 2012, 9).

Karttusen (2005) mukaan Residenssikeskukset odottavat taiteilijalta tuloksellista työotetta, kun taas vastaavasti vertaisorganisaatiot ovat kiinnostuneita, mitä residenssi ja toimiminen siellä tarjoavat taiteellisen kehityksen näkökulmasta. Residenssikäsitettä tulee tarkastella eri konteksteista, kuten esimerkiksi taiteilija-, paikkakunta- ja organisaatiokontekstit. (Karttunen 2005,43).

Kanttila on sinänsä etulyöntiasemassa, sillä residenssitoimintaa organisoivaa tuotannollisesti tunnettu yritys, jolla on vahva kontaktipohja paikallistoimijoiden kanssa, sekä vahva kyky hyödyntää Ammattikorkeakoulujen sisäistä osaamista. Erityisosaamista tulee lisätä paitsi saavutettavuuden myös taiteilijan avustukseen liittyvän kuraattori-toiminnan osalta. Resurssien salliessa Kanttilaan tulisi käyttöönottaa sisäinen tai ulkoistettu tuottaja.

Tämän opinnäytetyöprosessin loppupuolella 18.3.2019 osallistuin Kansallisteatterissa järjestettyyn Minna Canth 175 vuotta -juhlaan, jonka puheenvuoroissa Kanttila poikkeuksetta mainittiin. Osallistuin myös Kanttila-klubiin, joka oli vapaan sisäänkäynnin keskustelutilaisuus Kanttilan nykytilasta. Osallistuin tilaisuuteen yhtenä sen puhujista. Puheenvuoroni oli ex-tempore. Nostin kuitenkin esiin Kanttilan merkityksen Kuopiolle ainoana esteettömänä, maksuttomana ja asemasta riippumattomana kaikenikäisten kohtauspaikkana.

Lisäksi toin esiin tietotaitoni siitä, ettei saavutettavuuden tarvitse merkitä sitä, että kaikkialle kohteessa pääsee. se voi merkitä myös sitä, että on olemassa paikka, johon on luotu puitteet tuoda esteelliset asiat tarvitsijan luo.

”Aloitimme yhteistyön kesällä, ja olen yrittänyt toivottaa, ettei saavutettavuus ole kallista, sen ei tarvitse ulottua kaikkialle. Riittää kun palvelu tai toiminta on tuotavissa asiakkaan luo. Kanttila on luultavasti ainoa riittävän muuntautumiskykyinen kohde, tällaiseen toimintaan Kuopiossa. Sieltä löytyy aina reitti tai tila, joka on saavutettavissa” (Ote puheestani)

Kulttuurintutkija Shalom Schawrtsin arvokehä on relevantti tarkastelupohja myös liiketoiminnan lähtökohdille, arvoille, tuloksille ja mahdollisesti jopa riskeille. Puohinien (2010) mukaan, Se antaa kymmenen näkökulmaa motivaation arvo pohjaan; Itseohjautuvuus, virikkeisyys, hedonismi, suoriutuminen, valta, Turvallisuus, yhdenmukaisuus, perinteet, hyväntahtoisuus, universalismi. Universaalisuus, joka tulee mielestäni Kanttilan tapauksessa tarkoittamaan universaalia vastaamista kilpailuun taidekeskusten kentällä. Tarkoitin tällä Kanttilan kykyä vastata residenssikeskusten keskinäiseen erottumiskykyyn. Itseohjautuvuus, joka tarkoittaa itsenäisille residenssitoimijoille tarjottua itsenäisen työn mahdollisuutta myös erityisjärjestelyjä tarvitseville. Virikkeisyys elää vahvana eri taiteenalojen toimiessa saumattomasti samassa liiketilassa. Hedonismi eli tässä yhteydessä työn ilo on motivaattori, kunnioittavasti ylläpitää Minna Canthin elämäntyötä. Suoriutuminen, joissa etulyöntiasemaa pitävät

taidekeskuksen maantieteellisesti koskematton sijainti ja saavutettavuuden huomiointi. Hyväntahtoisuus ilmenee Kanttilassa Sisäisten sidosryhmien me-henkenä, joka puolestaan johtaa eettisiin ja kestäviin ratkaisuihin. Perinteet tulevat jo itsestään esiin liiketoiminnassa, samoin kun pienessä roolissa olevat valtakysymykset. Yhdenmukaisuus ilmenee tavoitteellisena toimintana säilyttää Canthin kulttuuriperintö ja turvallisuus puolestaan historiallisen arvon säilyttämisenä niin koskemattomana kuin mahdollista. (Puohiniemi 2010).

Tutkiessani saavutettavia residenssejä Suomessa ja kansainvälisesti havaitsin, että peruspiirteet ovat samat. Saavutettavuustarpeesta pyydetään ennakkoilmoitusta mutta siitä ei koidu taiteilijalle lisäkuluja. Lisäkuluilla tarkoitan kuluja, jotka muodostuvat esimerkiksi saavutettavuuden kysely- tai ilmoitusprosesseista, kuten postimaksut ja esimerkiksi valtakunnallisten lipunmyynti yritystemme puhelinpalvelumaksut, joita peritään saavutettavan katsomopaikan varaamisesta. Maantieteellisesti residenssit sijaitsevat etäällä toisistaan, Meksikossa, Chicagossa ja Yhdysvalloissa. Saavutettavien työtilojen määrä vaihtelee residenssikeskuskohtaisesti kolmesta kuuteen (Alliance of artists communities 2018).

Sotetaide on yksi nousevia trendejä ja päätin ottaa sen esille tässä opinnäytetyössä haastatteleamalla residenssitaiteilijoita sotetaiteen alalta. Perehdyttyäni sotetaide termiin relevantein määritelmä tähän kontekstiin nidottuna on Sosiaali- ja terveystieteiden vastuu taata oikeus taiteeseen silloinkin, kun henkilön toiminta/elinympäristö on rajoittunut muualle kuin tavanomaiseen asuin ympäristöön.

Tällainen residenssityö on Liikasen (2015) mukaan hyvä esimerkki sektorirajat rikko- vasta yhteistyöstä. Laaja-alaisimmillaan residenssitoiminta on silloin, kun taiteilija asuu ja työskentelee residenssijaksensa ajan kyseisen organisaation tiloissa. Ihmisen olemassaolo ilmenee kokemuksellisuuden kautta ja siten on selitettävissä taide- ja kulttuurielämysten tarpeellisuus hoitotyössä. Situaatio eli tässä yhteydessä elämäntilanne on aina esimerkiksi laitoshoidossa elävälle erityisen poikkeuksellinen, joten taide väistämättä tarjoaa hänelle jotain, joka koskettaa hänen tai lähipiirinsä sen hetkistä tilanteestaan. Uutuutena on tullut residenssitoiminnan tuonti hoitoympäristöön. Se voidaan nähdä hyvin loogisena osana hoitoa. Taidesektori voi osaltaan tulkita erilaisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä toimien jopa sosiaalipoliittisena subjektina. Sote- ympäristöissä työskennellessään taiteilija voi työskennellä residenssissä kohdistuen

osaamisensa muihinkin kuin asiakkaaseen, esimerkiksi sairaalassa olevan potilaan omaisiin. Tällaisessa residenssitoiminnassa taiteilijat valikoituvat sosiaalisen sitoumuksensa perusteella (Liikanen 2003, 25, 41, 49). Näkemykseni mukaan Kanttilaan tulisi valita vähintään yksi taiteilija toteuttamaan tämänkaltaista residenssitoimintaa.

3. MENETELMÄT

Tapaustutkimus sopii lähestymistavaksi saavutettavuuskysymyksiin, sillä se vaatii kohteen syvällistä ymmärtämistä ja se nivoutuu nimenomaan kvalitatiivisiin kysymyksiin, joita kaikki saavutettavuuden osa-alueet ovat ja niitä pystytään tarkastelemaan useassa eri kontekstissa. (Saaranen-Kauppinen, Puusniekka 2016a). Kvalitatiivisen tutkimuksen lisäksi opinnäytteeseen sisältyy vertaistutkimusta haastatteluineen, sekä perinteinen kysely. Kvalitatiivisuus on ainoa tapa selvittää syy-seuraussuhteita. (Saaranen-Kauppinen, Puusniekka 2016b).

Haastattelut toteutin puolistrukturoituina, kysymykset olivat niin sanottuja johdattelukysymyksiä, joihin haastateltavalla oli mahdollisuus esittää jatkokysymyksiä. Vastausaikaa kullakin haastateltavalla oli kolme viikkoa, mikä koettiin riittäväksi. Vertaistutkimus tapahtui henkilökohtaisten verkostojeni kautta. Tämä vertaistutkimus oli kuitenkin välttämätöntä laajentaa kansainväliselle tasolle, jotta otannasta saataisiin laajuudeltaan riittävä. Kysely on opinnäytetyössä tyypillinen menetelmä, joten yhteispäätöksellä tilaajan kanssa päätimme toteuttaa sen. Tarvekysely ei tuottanut vertailukelpoisia vastauksia. Vastauksia kertyi yhteensä kahdelta henkilöltä, molemmat vastaajat vastasivat kyselyyn kävijän näkökulmasta. Positiiviseksi yllätyksekseni vastauksista ilmeni, että vasta äskettäin voimaan astunut saavutettavuusdirektiivi koettiin tutuna terminä. Toinen vastaajista kertoi käyttävänsä viestintäkanavana perinteistä lehdimainontaa ja toinen Facebookia. On siis selvää, että sosiaalinen media ei saisi syrjäyttää perinteisiä viestintäkanavia. Kanttilan toiminnan kehittämiseen molemmat toivovat kaikille suunnattuja kulttuuripalveluita. Molemmat vastaajat ovat kiinnostuneita Kanttilaan suunnitellusta residenssitoiminnasta, jonka taiteenalapainotuksista vahvoille nousivat kirjallisuus ja musiikki.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä käsittelevää kulttuuria toivotaan asiallisella painotuksella, sekä vähemmistöä edustavan taiteilijan toimesta. Avoimeen kysymykseen kulttuurituottajan keinoista kehittää residenssitoimintaa vastauksia kertyi yksi, jossa nostetaan esiin tuottajan ymmärrys rahoitusasioihin ja taiteilijan tukeminen niissä.

Tuottajan työnkuvassa tärkeäksi koetaan myös ajan hermoilla pysyminen. Huomautuksena vastaaja pyytää mainintaa kyselyyn siitä, missä Kanttila sijaitsee. Kysely oli avoinna kolme viikkoa tammikuun 2019 aikana. Jälkeenpäin ajatellen aika olisi voinut olla pidempi ja jakelukanavassa käyttää rohkeammin kokeilukulttuuria. Nyt jako tapahtui vain ryhmissä, jotka temaattisesti liittyivät Minna Canthiin. Kyselyn kysymykset liitteenä (kts. liite 2).

Saavutettavuuden kartoitukseen ja arviointiin on useita eri menetelmiä. Kartoitusmenetelmä valitaan kohteen käyttötarkoituksen mukaisesti: etsitäänkö faktaa, rakennetaanko uutta vai pohditaanko viestinnän saavutettavuutta. Tässä opinnäytetyössä yhdistyvät kaikki nämä osa-alueet, käyttäen asiantuntija-arviointia. Saavutettavuussuunnitelma tulee toteuttaa rakennuksen jokaisen sisätilan kohdalla aina, kun taas piha- ja viheralueiden osalta se voidaan priorisoida tarvepohjaiseksi. Saavutettavuus kartoitetaan havainnollistamalla nykytilanne mittausten ja arviointien perusteella. Rakennuslupaa vaativissa peruskorjaushankkeissa on huomioitava esteettömyys vain fyysisen ympäristön osalta, jolloin se kantaa nimeä esteettömyyskartoitus. Saavutettavuussuunnitelmaksi se mukautuu vasta, kun huomioidaan viestintä- ja aistitoiminto kysymyksiä. (Ruskovaara 2009, 12). Saavutettavuussuunnitelma voidaan jakaa seuraaviin tasoihin Perustaso. Ruskovaaran (2009) mukaan perustasolta vaaditaan pääosin erittäin hyvää rakennetun ympäristön saavutettavuutta kaikki käyttäjäryhmät huomioiden. Perustason kohteisiin voi kuulua sekä julkisia että yksityisten palveluntarjoajien kohteita vrt. Humak ja Kanttila. Näkemykseni mukaan Kanttila kuuluu tähän tasoon, sillä se on kulttuurinkuluttamiseen tarkoitettu ajanviettokohde. Erikoistaso, näissä kohteissa kiinnitetään perustasoa suurempi huomio näkövammaisten palveluihin. Esimerkiksi keskuskadut, terminaali- ja pysäkkialueet ja sairaalat. Palvelun huomiointi ilmenee muun muassa valaistus voimakkuuksina. (Ruskovaara 2009, 13). Elämäkokemukseeni pohjaavaan asiantuntijuuteeni vedoten tuon esiin myös tämän tason seikkoja. Kokemusasiantuntijuutta käytetään toistaiseksi menetelmänä lähinnä vain vertaistuellista ulottuvuutta etsien. Havaintojeni mukaan sen käyttö on myöskin rajoittunut lähinnä palveluasumista toteuttaviin tahoihin. Tämä opinnäytetyö on hyvä

ensiaskel oman viitekehyksen asiantuntemuksen rohkeampaan menetelmälliseen käyttöön eri yhteyksissä. Esteettömyys- ja saavutettavuussuunnitelman pystyy tietotaitoni mukaan, laatimaan kattavasti vain koulutuksen käynyt tai muutoin vastaavat taidot omaava pätevä henkilö. Toivonkin, että tilaajani huomioivat tämän seikan kaikissa tuotannoissaan sekä myös Kanttilan saavutettavuustietoja päivitettäessä. Suositeltavien toimenpiteiden kustannusarvioiden hankkiminen on yleisesti tilaajan vastuulla, mutta nostan esiin muutaman tavanomaisen taksan. Saavutettavuuden edistämiseksi tehtävät toimenpiteet luokitellaan havaitun esteen tai puutteen haitallisuuden mukaan seuraavasti: aiheuttaa vaaran, estää kulun tai toiminnan ja vaikeuttaa kulkua tai toimintaa.

Toimenpide-ehdotukset luokitellaan niiden toteutustavan mukaan seuraavasti: T, toimintatavan muutoksella järjestyvät asiat, H, huolto- ja kunnossapitotöinä tehtävät, S, suunnittelua, investointeja tai rakenteellisia muutoksia vaativat toimenpiteet (Rusko-vaara 2009, 14). Vaaraa aiheuttavia esteitä tai puutteita ei Kanttilassa ole, sillä kyseessä on ennen peruskorjausta laadittava suunnitelma. Kulun ja toiminnan estäviin puutteisiin voidaan lukea sisäilmaongelmat, sisäänkäynnin mahdottomuus liikkumiseen omaavalle itsenäisesti, kuten myös hygienia-tilojen käytön mahdottomuus. Kohteessa ei myöskään ole pääsyä ylempiin kerroksiin. Toimintamallinmuutoksella toteutettavat muutokset eivät ole mahdollisia Kanttilassa, sillä kohde vaatii peruskorjauksen. Myöskään luokan H toimenpiteet eivät ole mahdollisia kohteen nykytilanteessa. Kaikki Kanttilaan suunnatut toimenpide-ehdotukset sijoittuvat luokkaan S, joka osaltaan nostaa tämän työn merkityksellisyyttä.

4..HAASTATTELUT

Vuoden 2019 aikana toteutin sähköpostihaastatteluja. Tarve haastattelujen tekemiseen syntyi, kun etsin tietoja saavutettavista residensseistä. Otanta vain kotimaisilta toimijoilta olisi jäänyt vertailukelvottomaksi. Haastattelukysymykset (kts. Liite 3).

Ensimmäisenä haastattelin Yhdysvaltojen Vermontissa sijaitsevan Vermont Studio Centerin ohjelmapäällikköä Kathy Blackia. Hänen mukaansa saavutettavan residenssitoiminnan toteutus vaatii järjestelmällistä suunnittelua ja pitkäjänteisyyttä. Heidän residenssikeskukseensa muutokset on tehty korjaustöinä vuonna 2010. Kohteessa on huomioitu kuulo-, näkövammaiset sekä kognitiivisia häiriöitä omaavat henkilöt. Hän mainitsee nettisivujen olevan luettavat ruudunlukuohjelmalla ja teksti puheeksi -toiminnolla. Black (2019) korostaa saavutettavuusasioihin perehdyttämisen merkitystä ja kuvaa heidän työvälineensä siihen olevan jo mainitsemani omakohtaiseen elämäkokemukseen pohjaava asiantuntijuus. Hän korostaa reaktiovalmiutta erilaisiin muutoksiin, vaikka saavutettavuuden perusasiat olisivatkin kunnossa. Heidän palveluihinsa kuuluu myös työnäytekansion tai kompetenssien kerääminen artistin vierailun aikana. Taitelijavalinnat Vermontissa tehdään taiteen ominaisuuksien, ei artistin ominaisuuksien perusteella. Vuoden 2018 aikana heillä työskenteli neljä erityistä tukea tarvitsevaa taiteilijaa ja kuukausivuokra liikkui 3600 euron tietämällä. Kysymykseeni kuratoinnin merkityksestä hän ei osaa vastata. (Black 2019).

Toinen haastateltavani oli Chelsea Peil, joka toimii ohjelmistosuunnittelijana Yhdysvaltain Oregonissa sijaitsevassa Residenssikeskus Playassa. Heillä työskentelee 170 taiteilijaa. Peil (2019) huomauttaa, että mahdollisesta henkilökohtaisesta avustajasta tulee ilmoittaa etukäteen ja sen käyttö on välttämätöntä. Heidän residensseissään ei ole taidealapainotuksia, mutta jos taiteilija on asunut heidän residenssissään jo aiemmin, ei hän voi hakeutua uudelleen seuraavaan kahteen vuoteen. Taiteilijat maksavat 132,50 euroa vakuutta ja residenssitoiminnan jälkeen se palautuu taiteilijalle. Valintaperusteena käytetään taidesuuntauksesta riippuen ennakoon lähetettävää työnäytettä. Hakemuksen käsittelymaksua peritään 30,92 euroa per henkilö ja myös usean taiteilijan yhteisresidenssi on mahdollinen. Residenssijaksot ovat puolen vuoden mittaisia heinäkuusta joulukuuhun ja tammikuusta kesäkuuhun. Hakuajat heinäkuun

aloitukseen päättyvät helmikuussa ja vastaavasti tammikuun aloitukseen syyskuussa. Kysyttäessä saavutettavuuden huomioimisesta, hän korostaa nimenomaan kohtuullisia mukautuksia, sillä residenssitoiminta on pientä ja maantieteellinen sijainti asettaa omat haasteensa. Peil (2019) mukaan kysyntää kohtuullisia mukautuksia toteuttaville toimijoille maailmanlaajuisesti olisi enemmän. Hän kertoo havainneensa saman kuin minä, että saavutettavuusasioiden koulutus ei ole merkityksellistä, jos omakohtainen kokemus puuttuu. Myöhemmin tässä opinnäytetyössä esiin tulevan vammaistaiteilijoiden parissa tapahtuneen vertaistutkimuksen tulosten perusteella koen, ettei vammaisen henkilön tekemää taidetta tai hänen identiteettiään oteta vakavasti, joka heijastuu saavutettavuuden huomioimatta jättämisenä. Heillä ei ole kuratointipalvelua, mutta Chelsea on kuratoinut. Hän kertoo olevansa kiinnostunut vammaisuuden vaikutuksesta taiteeseen. (Peil 2019). Lisäohjeita kohtuullisista mukautuksista kappaleessa 4.1.

Kolmas haastateltavani oli Marja-Liisa Vorne. Hän on tekstiilialan ammatillinen opettaja ja kudonnan taitaja. Hän on toiminut ohjaajana Sote-taiteen tekijöille. Sote-taide on toistaiseksi harvoissa yhteyksissä käytetty termi. Hän kuvaa taiteen olevan prosessi, joka on tekijöilleen tavoitteellista, näissä tapauksissa tavoitteena on potilaan mielialan keventäminen. Taiteen hyvinvointivaikutuksista kysyttäessä, hän nostaa esiin taloudellisten satsausten merkityksen, johon taiteesta annetulla määritelmällä on suoranaista vaikutus. Saavutettavuuden merkityksen itselleen hän kuvaa osallistumisen mahdollistamisella. Hän kertoo toteuttaneensa saavutettavuutta taiteilijana siten, että hän on jalkauttanut työpisteensä vieden kangaspuut nokkakärkyillä asiakkaan luo. Sote-taiteen maantieteellisiin eroihin hän ei ota kantaa. Sote-taiteen rahoituksesta hän luettelee apurahat ja projektirahat kommentoimatta suuruuksia. Tulevaisuuden kulttuurituottajalta hän toivoo järjestäytyneitä otetta taiteilija- ja verkostoitumistapahtumien järjestämiseen. (Vorne 2019).

Neljäs haastateltava Miia Kettunen, kuvaa itseään yhteisötaiteesta kiinnostuneeksi sote-taiteilijaksi. Residenssitaitteen merkitystä hän kuvaa itsereflektoinnin välineeksi, ja väylänä kehittää itseään ammattilaisena. Residenssitaitteella on hänen mukaansa omanlaisensa spontaani luonne. Saavutettavuus on tietynlainen oman työskentelyn tarkastelunäkökulma. Se ilmenee tekijän tunteena siitä, että jokin oma projekti on helposti lähestyttävä. Taiteilijalle se merkitsee selkeitä tavoitteita ja teemoitusta, ja oman työn merkityksen tunnistamista. Kunnianhimon ja saavutettavuuden on hänen

mukaansa tavallaan kuljettava käsi kädessä toteutuakseen. Sote-taiteen maantieteellisistä eroista hän arvelee, että Pohjois-Suomessa oletetaan olevan enemmän kokoontumistilaa ja toisaalta muualta asuivilta puuttuu resurssit heittäytymiseen. Kettunen summaa rahoituskysymykseen muiden tavoin, että käytettävissä ovat vain harkinnanvaraiset apurahat. Kulttuurituottajan keinoista kehittää kenttää nousevat esiin samat seikat kuin muillakin haastateltavilla. Tuottajan on kyettävä saattamaan eri alojen toimijat yhteen. (Kettunen 2019).

4.1 Kohtuullinen mukautus

Olemme käsitelleet tilaajan kanssa jo aiemmin mainitsemaani käsitettä kohtuullinen mukautus, jolla tarkoitetaan toiminnan mahdollistamista siten, että asiakas kykenee hyödyntämään kaikkia ihmisoikeuksiaan ja perusvapauksiaan. Kohtuullisilla mukautuksilla tarkoitetaan yksilöllisesti ja/tai kohdekohtaisesti järjestettyjä muutoksia, joilla varmistetaan vammaisen henkilön yhdenvertainen oikeus osallistua ja toteuttaa itseään. Muutokset eivät saa aiheuttaa kohtuutonta rasitetta. (Kehitysvammaliitto, 2016). Kohtuulliset mukautukset ja esteettömyys tulee huomioida erillisinä toimenpiteinä. (Gustafsson 2011,8,9). Tutkimusteni mukaan, Humak tarjoaa opiskelijoilleen useita väyliä yhteydenpitoon ja opintosuoritusten tekemiseen digitalisoimalla koulutusohjelmien sisältöjä. Kohtuuton rasite on siis seurausta huonosti toteutetuista kohtuullisista mukautuksista Kohtuuttomasta rasitteesta annettava ilmoitus kappaleen 8 ohjeistuksen mukaan. Lain mukaan palveluntarjoaja on velvollinen mukauttamaan toimintaansa siten, että siinä on huomioitu toimijan taloudelliset resurssit ja että hän tuottaa palvelun tietoisena tukimuodoista.

Vammaisen henkilön kohdalla mukautus mahdollistaa hänen osallistumisensa, mutta ei ole välttämätöntä toteuttaa palvelua täysin identtisenä. (Vamlas 2018,6). Käytännössä Kanttilassa tämä toteutuu kohdalla ehdotuksestani pääosin tarvikehankintoina, ja eri toimintaympäristöjen mukautuksilla kuten kappaleessa 2 mainittu. Näemme tilaajien kanssa kohtuullisina mukautuksina myös Kanttilan kolmannen kerroksen ratkaisut jättää suositukseni pohjalta tila toistaiseksi esteelliseksi historiallisen arvon takaamiseksi, mutta toteuttamalla hyvä asiakaspalvelu kappaleessa 2 esitetyn ratkaisumallin mukaisesti.

5. SAAVUTETTAVUUDEN MONET ULOTTUVUUDET

Saavutettavuuden ja esteettömyyden oppaita ja muita dokumentteja on julkaistu useita. Niitä julkaisevat tyypillisimmin järjestöt ja yhdistykset, kuten Invalidiliitto. Kulttuurialan tahoista mainittakoon Kulttuuria kaikille -palvelu. Saavutettavuutta ja esteettömyyttä kartoitetaan museoille ja tapahtumille tilaustyönä, kuten tämä opin- näytekin osoittaa. Aiemmin julkaistut materiaalit esteettömyydestä ovat sisällöllisesti melko ehdottomia, muodostaen näin ylittämättömän esteen luovuuden ja käytännöllisyyden liitolle. Tämä työ sisältää muuntamiskelpoisia visioita, ja tuo esiin budjettiky- symykset kaunistelematta. Saavutettavuussuunnitelma tulee mielestäni liittää osaksi Kanttilan kehittämissuunnitelmaa ja huolehtia saavutettavuussuunnitelman päivittä- misestä vähintään joka viides vuosi. Suomessa vammaisten ja erityisryhmien ihmisoikeuksia tai niiden toteutumismuotoja, joihin myös saavutettavuuskin kuuluu, valvoo ensikädessä etujärjestöt ja viimekädessä aluehallinto. Ihmisoikeuksilla nähdään ole- van kolme ulottuvuutta; universaalisuus, luovuttamattomuus ja perustavanlaatuisuus. Suomen perustuslain 2. luvun kuudennen pykälän mukaan

”Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustaa asettaa eri asemaan suku- puolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, ter- veydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perus- teella.” (Suomen perustuslaki 2. luku 6§).

Suomi ratifioi YK:n vammaissopimuksen vasta 2015. Sen artikla 15 koskee yhteiskun- nallista osallistumista itsenäisesti. Suomi sitoutuu järjestämään koulutusta ja niiden puitteita. Artiklan 2 kohdan mukaan vammaisten työolot on sovellettava työympäris- töön integroidusti, samoin esimerkiksi Vammaisen taiteilija tulee yhdenvertaistaa osaksi muita residenssitoimijoita. Ratifiointi oikeuttaa myös erillisten artikloiden tai sen osien kanteluihin. (Könkkölä 2003 27-28). YK:n yleissopimus on ainoa maiden välinen sopimus, jossa esteettömyys huomioidaan. Sitä, kuten saavutettavuuskysy- myksiäkin on tarkasteltava nojaten artiklaan 9, joka jakautuu kahteen osaan.

Ensimmäinen osa käsittelee esteettömyyden kulloinkin kyseessä olevaa objektia ja toi- nen osa käsittelee toimintamallit, joihin yksittäishenkilöt tai julkiset toimijat velvoite- taan. Uusi yhdenvertaisuuslaki astui voimaan 2015. Se hyväksyy aikaisemmasta poi- keten myös vammaisuuden syrjintäperusteena. Syrjintäperusteeksi lasketaan myös

hypoteesi. (Gustafsson 2011, 9, 14). Hypoteesi syrjintäperusteena toteutuu tapauksissa, joissa päätös tehdään asiakkaan puolesta, esimerkki ”Kyllä liiketilaani pääsee pyörätuolilla, mutta tämän läheisyydessä ei ole pysäköintitilaa, joten ette varmaan asioi meillä?” Tämä esimerkkitapaus on kuvitteellisesti kehittämäni.

Aiemmin mainituista Ihmisoikeuksien ulottuvuuksista universaalisuus kuvaakin juuri tätä yleistä oikeutta osallistua, kun taas luovuttamattomuus tarkoittaa, että jos esimerkiksi tapahtumapaikan ollessa portaiden päässä, toimintamalliksi valikoituu asiakkaan kantaminen kohteeseen, hän ei luovu ihmisoikeudestaan, mutta häntä syrjitään. Välittömän syrjinnän tunnusmerkistö täyttyy, jos kansalliset lait tai viranomaistahon ohje tai toimintatapa asettaa eriarvoiseen asemaan. (Gustafsson 2011, 8).

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan ”rakennuksen tulee olla tarkoitustaan vastaava, korjattavissa, huolettavissa ja muunneltavissa sekä edellytysten mukaan soveltua myös sellaisten henkilöiden käyttöön, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut”. (Maankäyttö- ja rakennuslaki luku 17.117. §).

Saavutettavuuden käsite on melko uusi ja se sekoitetaan helposti esteettömyyteen, joka käsittää vain rakennetun ympäristön osuuden. Historiallisesti tarkasteltuna näiden kysymysten käsittely alkoi 1973, jolloin laissa käsiteltiin esteettömyyden säädöksiä ensimmäistä kertaa. Samoihin aikoihin perustettiin yhdyskuntaneuvottelukunta Helsinkiin. Siihen kuului eri tavoin vammaisia henkilöitä. Ensimmäinen virallinen esteettömyyskartoitus tehtiin vuosien 1976-1977 vaihteessa. 1994 astui voimaan rakennusmääräyskokoelma, joka määräsi hissien asennettavaksi rakennuksiin, joissa kerrosluku määrä on neljä tai enemmän. Kolmikerroksisiin kohteisiin hissiä ei vaadita, mikäli osa tiloista soveltuu liikuntaesteisille. 1994 asetettu rakennusmääräyskokoelma on uudistettu 2005. (Könkkölä 1994 14, 9, Könkkölä 2003 84-88).

6.KÄYTTÄJIEN KANTTILA

Käyttäjakeskeinen suunnittelu lähtee liikkeelle eri käyttäjäryhmien tarpeiden tunnistamisesta, jota seuraa käyttöyhteyden määrittely. Sen jälkeen luodaan käyttäjävaatimukset, jonka jälkeen varsinainen suunnittelutyö voi alkaa. Siitä luonnollinen jatkumo onkin evaluointi ja peilaus aiempiin vaatimuksiin. (Mattelmäki 2006,35-40).

Käyttäjakeskeiseen suunnitteluun on useita menetelmiä, Mattelmäki jaottelee ne seuraavasti. Soveltavilla menetelmillä tarkoitetaan kognitiivista käsittelyä ja havainnointia, jotka auttavat näkökulmien verbalisoinnissa ja tunnistamisessa. Perinteisillä menetelmillä kuten haastatteluilla saadaan yleistietoa, innovatiiviset menetelmät antavat työkalun, jolla kahden edellisen menetelmän tulokset siirretään haluttuun kontekstiin. (Mt 2006, 95). Fulton Surin (2008) laatima Käyttäjäymmärrys jakautuu seuraaviin menetelmiin, oppimiskokemuksen saaminen muiden työstämästä materiaalista, Toiseksi havainnointi kävijän omassa ympäristössä, Osallistaminen ja niiden tulosten analysointi. (Suri 2018). Tämä Käyttäjäymmärryksen kolmijako onkin Saavutettavuuden toteutumisen edellytys.

Mielestäni ”Res Canthiin” olisi ajoittain valittava vammainen henkilö tai vammaisuuteen kantaottava taiteilija. Käytännön esimerkkinä vammaistaiteilija ei automaattisesti tee vammaistaidetta. Hänestä ei tarvitse käyttää nimitystä vammaistaiteilija, jotta hänet saadaan taiteen keskiöön, mutta esimerkiksi näkövamman omaava taiteilija ei saa luotua taideteoksistaan samanlaista mielikuvaa kuin näkökyvyn omaava henkilö, jolloin se asettaa haasteita tuotteistamiseen. Vammaistaiteilijat harvoin haluavat korostaa vammaisuuttaan, mutta osa ei vammaisista taiteilijoista näkevät vammaisuuden yhteiskunnallisesti merkittävänä teemana omassa taiteessaan. Taiteilijan fyysisistä ominaisuuksista riippumatta taide voidaan nähdä poliittisena asiana. Vierailin Dida 2018 -festivaalin paneelikeskustelussa 29. 11. 2018. Neljän taiteilijan näkemyksen mukaan vammaiset taiteilijat olisivat valmiita kuratointiin toiselle taiteilijalle. (Haveri, Leinonen, Tolvanen, Wallinheimo-Heimonen 2018).

Kuratointi vastaa sisällöllisesti mentorointia mutta on tietotaitojeni mukaan vielä liian tuntematon termi.

Vammaisen taiteilijan polku taiteilijaksi vaatii hänen huomioimista kaikissa elinkeinosysteemin vaiheissa, apurahahakemuksiin ja kelpoisuusvaatimuksiin tarvittaisiin täsmennystä. (Lahtinen, 2019).

Maankäyttö- ja rakennuslaissa oikeutetaan kaikkien niiden henkilöiden osallisuus, joita kaavoitus ja rakentamismääräykset koskevat. Esteetön rakentaminen pohjautuu käytännössä näkökulmiin ja argumentteihin, joita harvemmin antaa kohteen loppukäyttäjä. (Bäcklund, Halki, Schulman 2012 8-9).

Heikkosen (2018) näkemyksen mukaan vammaisten kuulemattomuus pohjautuu ajatukseen, että vammaisissa ei nähdä potentiaalia tai heitä ei ole ohjattu sen käyttämiseen, mielipiteen ilmaisu on oltava läsnä koko saavutettavuusprosessin ajan. Heikkonen pohtii myös vammaiskiintiön asettamista saavutettavuusasioihin. (Heikkonen 2018). Näen tässä relevantin toimintamallin, jossa Kanttila voisi jälleen toimia esikuvana.

Käyttäjakeskeinen suunnittelu on saanut viime vuosina vasta argumenttikseen NIMBY ilmiön (not in my backyard). Termi on lähtöisin Yhdysvalloista vuodelta 1978, jolloin sitä käytettiin erään jätteenlajitteluskandaalin yhteydessä. Suomalaiseen terminologiaan se ilmestyi 1990-luvulla. Termiä voidaan käyttää useassa eri yhteydessä. Niitä ovat muun muassa: paikallisprojektien vastustaminen, halveksuvan tai rasistisen kohtelun kohdistaminen henkilöön, joka vastustaa asuinalueensa muutoksia terveyssyistä, rakennuksen itseään koskemattomuuteen vetoaminen, asianosaisten kyvyttömyys nähdä totutun perspektiivin ulkopuolelta, kiistatilanteet maankäytöstä, kun tapaukseen liittyy ulkopuolisia toimijoita ja paikallistoimijoiden hankkeen vastustus- tai muokkaustarve. NIMBY ei ole äärimmäinen tai luontainen reaktio, vaan tuntemattoman pelosta heijastuva toimintamalli, jota toteutetaan esimerkiksi adressien muodossa. (Litmanen, 2018). Näkemykseni mukaan NIMBY heijastuu paitsi rakentamisessa myös saavutettavuudessa. Saavutettavuuden huomioimatta jättäminen vastaa NIMBY-ilmiötä rakentamisessa. Se nähdään ikään kuin relevanttina tekosyynä moniperusteiselle syrjinnälle, joka ilmenee muun muassa asioinnin kieltämisenä.

6.1 Näkövammaiset

Näkövammaisuus on moniulotteista. Näkövammaiseksi määritellään henkilö, jonka paremman silmän silmälasein korjattu näöntarkkuus on heikompi kuin 0,3. Henkilö määritellään sokeaksi, jos hänen paremman silmänsä lasein korjattu näöntarkkuus on alle 0.05 tai hänen näkökenttensä supistunut halkaisijaltaan alle 20 asteeseen. Näin toimitaan myös niissä tapauksissa, jolloin henkilön toiminnallinen näkö on jostain muusta syystä vastaavalla tavalla heikentynyt. Näkövammaisia on maailmassa noin 180 miljoonaa, heistä valtaosa asuu kehitysmaissa. Suomessa asuu tutkimusten mukaan noin 100 000 eri tavoin näkövammaista henkilöä. Heistä näkövammaisena syntyy noin 80 ja työiässä näkövammaista saa noin 400 henkilöä vuosittain. Näkövammaiset henkilöt voidaan jakaa viiteen luokkaan: Heikkonäköinen; toiminta on lähes normaalia optisin apuvälinein, Vaikeasti heikkonäköinen; lukunopeus on verrattain hitaampaa, Syvästi heikkonäköinen; ei ole suuntausnäköä tai siihen käytetään muita aisteja, Lähes sokea; toimii osittain muiden kuin näköaistin avulla ja Täysin sokea; toiminta on täysin muiden aistien ja tekniikan varaista. (Malm 2012 298-299).

Toimintaohje: Opasta tarvittaessa näkövammaista kehon merkkikielellä, kerro muuttuvista tilanteista sanallisesti. Kosketa näkövammaista kevyesti ja ohjaa häntä tarttumaan sinua kyynärvarren ulkopuolelta, peukalo kyynärvarren puolella ja muut sormista kyljen puolella. Opastettava aistii ranteella. Opastettava on 90 asteen kulmasta johtuen puoli askelta takanasi. Kuvaile tilan koko, muoto ja hänen sijaintinsa huoneessa. Opastuskättä voi vaihtaa sovitusta ilmoituksesta. Mikäli paikka on kapea, aseta opaskätesi selkeäsi taakse ja pyydä tarttumaote. Ohjaa istumaan: ohjaa opastettava ensin tuolin selkänojalle. (Mt 2012, 331 -333).

6.2 Seniorit

Seniorit eli yli 65-vuotiaat ovat yksi saavutettavuuden alati kasvava kohderyhmä. Ongelmallisena kysymyksenä nähdään seniori-ian alkupiste. Tällä hetkellä Suomen väestöstä 24 % on yli 60-vuotiaita. Yli 75-vuotiaita puolestaan on 400 000. Muutamaankin kehitysmaahan verraten Suomella on kiire fokusoida palveluja tälle kuluttajaryhmälle, sillä esimerkiksi Intian väestöstä vain 7 % on yli 60-vuotiaita. Nykyisellään palvelusuunnittelu nojautuu stabiiliin käsitykseen ikääntymisestä ja sen haasteista. (Krokkfors 2009, 91). Käkäte-hankkeessa vuonna 2014 teetetyt kyselytutkimuksen mukaan

75–89-vuotiaista joka neljännes käyttää sähköpostia, joka kahdeksas hoitaa pankkiasiansa verkossa ja neljännes ei ole lainkaan kiinnostunut tietotekniikan käytöstä. Mielenkiintoa lisäisi oikeanlainen ohjaus. Ne, jotka ovat saaneet ohjausta tähänastisissa tietoteknisissä toiminnoissaan, ovat saaneet sitä atk alan ammattilaisilta tai muutoin vastaavat taidot omaavalta henkilöltä. (Vanhus- ja lähimmäispalveluiden liitto, Vanhustyön keskusliitto 2014 6).

Suosittelen käsittelemään seniori ikäisten saavutettavuuskysymyksiä Virtasen (2018) luennollaan esittelemänsä Temporarily abled body -termiin nojaten. Termillä tarkoitetaan väistämätöntä tilaa, johon henkilö ajautuu muista ulkoisista tekijöistä huolimatta. Sen aktivoitumis- tai päättymisaikaa ei voida ennustaa. Tilaa voidaan verrata esimerkiksi muistihäiriöön tai raajan hetkelliseen toimintakyvyttömyyteen. Tulevien sukupolvien olisi siis päästettävä irti tästä stereotyyppisestä ajatusmallista, että toimintakyvyn muutos olisi aina johdonmukainen ja hidaskäyttö ja reagointivalmius muutokseen on oltava jatkuva. (Virtanen Sami 2018). Esimerkkitapaus: asiakas Väinö, osasi eilen käyttää Facebookia lapsenlapsensa kanssa, mutta tämpäpäiväisellä terveystarkastuskäynnillä ei ymmärtänyt ohjetta, jonka mukaan elinluovutuskortti lunastetaan imuroimalla netistä. Tämä esimerkkitapaus on kuvitteellisesti kehittämäni.

Selkokieltä käyttää noin 65 000 kansalaistamme. Se on suomen kielen muoto, jota on muokattu ymmärrettävämmäksi rakenteeltaan. Suomen selkokeskus toimii selkokielen teorian koulutuksen sekä kansainvälisen että kotimaan yhteistyön foorumina. (Selkokeskus 2015). Selkokielen käyttäjien segmentointi on haastavaa, sillä useissa erityisryhmissä tarve ilmenee vain osalla. 2000-luvun alussa tehdyn tutkimuksen mukaan 200 000-350 000 suomalaista tarvitsee selkokieltä jossain elämänsä vaiheessa; prosentuaalisesti pienimmillään 4 % ja suurimmillaan 20 % ikäryhmistä. (Sainio 2002). Tarkoitukseni oli toteuttaa tämän opinnäytetyön tuotoksena myös selkokielineen esite, mutta en ehtinyt saada siihen tarvittavaa riittävän syvällistä opastusta käytettävissä olleen ajan puitteissa. Tietotaitoni riitti kuitenkin ohjeistukseen (kts liite 6)

6.3 Kuulovammaiset ja viittomakieliset

Viittomakieliset ovat kieli- ja kulttuurivähemmistön edustajia. Viittomakieliseksi voidaan luokitella henkilö, joka on kuuro, huonokuuloinen tai vain viittomakielinen. Vain viittomakieliseksi määritellään henkilö, joka käyttää viittomakieltä äidinkielenään, mutta on kuuleva, esimerkiksi kuurojen vanhempien lapsi. Suomi on yksi seitsemästä maasta, joissa viittomakieli on perustuslailla turvattu. Eri tieteenaloilla viittomakielisyys nähdään eri tavoin. Sosiokulttuurisesti se nähdään viittomakielisyyden identiteetin rakentamisena ja sen yksilöllisenä kokemisena. (Jokinen 2000, 80,87). Kaikki edellä mainitut voivat määrittää äidinkielekseen viittomakielen. Suomalaisista viittomakieltä käyttää noin 5000 kuuroa tai huonokuuloista ja 9000 kuulevaa, äidinkielenään sitä puhuu noin 5000. (Kuurojenliitto 2018).

Henkilökohtainen kosketuspintani viittomakieleen muodostuu siitä, että vanhempani ovat viittomakielisiä. Äidinkielekseni se on luokiteltu siitä syystä, että olen käyttänyt sitä heidän kanssaan ennen puhuttua kieltä. Kuuroilla on tapana kuvata kulttuuriaan termillä ”oma maailma” ja valtaosa heistä kokee alati muuttuvat sanastot ja sanojen vastaavuudet haastaviksi, sillä viittomakielessä niitä ei ole. Heillä on myös tiettyjä sisäisiä käyttäytymisnormeja. Esimerkiksi tervehdyksenomainen koputus olalle toistetaan kahdesti signaalina silloin, kun haluaa sanoa jotakin kuurolle.

Puhekuulon rajana pidetään 60-65 desibeliä, tällöin henkilö kuulee puheen noin metrin etäisyydeltä. Mikäli tämä taso laskee 30 desibeliä, on kyseessä sosiaalisen kuulonrajoite ja henkilön on vaikea osallistua ja seurata keskustelua. Normaali kuulon raja kulkee kymmenestä kahteenkymmeneen desibeliin. Kuurouden raja määritellään 85-90 desibeliin. (Kuuloliitto 2018).

Kuuloliiton (2019) mukaan tapahtumatuotannoissa on huomioitava 85 desibelin keskiarvoinen melunsietokyky ilman kuulosuojaimia noin kahdeksan tuntia ja jo kolmen desibelin nosto melutasoon puolittaa siedon neljään tuntiin. (Kuuloliitto 2019). Desibelimitaukset eivät kuulu saavutettavuussuunnittelijan toimenkuvaan, (Ruskovaara 2009 12).

Mielestäni kaltaisillani suunnittelijoilla, joilla on ammattinimikkeidensä puolesta taidot suorittaa kyseisiä mittauksia, voivat neuvotella niiden tekemisestä

lisäkustannuksilla. Viittomakielisiin kohdistuvien stereotyyppien murtamiseksi näkisin Kanttilalla olevan etulyöntiaseman tapahtumissa, kuten näytelmissä, joissa tuodaan esiin viittomakielisyyttä temaattisesti sen lisäksi, että ohjelmistossa on tarjolla tulkkaus. Kehotan varmistamaan viittomakielisiltä asiakkailta asiointikielen erikseen sekä perehdyttämään henkilökunnan heidän käyttäytymisnormeihinsa.

6.4 Kehitysvammaiset

Kehitysvammaisia on Suomessa arviolta 40 000. Kehitysvamma on käsityskyvyn ja ymmärtämiskyvyn alueella oleva vamma, joka ilmenee ennen täysi-ikäistymistä. Kehitysvammaan liittyy usein liitännäisiä, jotka liittyvät vuorovaikutus- ja kommunikointitaitoihin. Kehitysvammaiset tarvitsevat tukea arjen hallinnassa koko elinkaarensa ajan. (Verner, 2007). Kehitysvammalakiä uudistettiin 2016, itsemääräämisoikeuteen liittyen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että vaativaa erityistä tukea tarvitsevan henkilön on yhdenvertaisesti saatava osallistua päätöksentekoon ja rajoitustoimenpiteitä on vähennettävä. (Kehitysvammaliitto, 2019).

6.5 Liikuntarajoitteiset

Liikuntarajoite voi olla lyhytkestoista tai pysyvää. Sen aiheuttajina voi olla vamma, sairaus, kehityshäiriöt, vanhenemisesta aiheutuvat muutokset tai tapaturmat. Liikuntarajoitteisella henkilöllä raajojen yhtäaikaista käyttöä, raajan ja silmän yhteistyötä, voimantuottoa, ulottuminen tai muut hienomotorista käsittelyä vaativat toiminnot ovat haastavia tai täysin mahdottomia. Liikuntarajoitteisiin liittyy tuki- ja liikuntaelinten sekä ylä- ja/tai alaraajojen toimimattomuutta. (Hirvonen, 2015, 10-11, 14). Usein motorisista häiriöistä kärsivillä on taipumus reagoida yli- tai aliherkästi ärsykkeisiin. Forsbergin mukaan 9-16 %:lla suomalaisista on aistisäätelyn haasteita. Aistitiedon käsittelyn haasteet ovat usein elämänkaaren mittaisia, mutta eivät vaikuta kaikkiin aisteihin samanaikaisesti. (Forsberg, Korttemaa, Lindedahl, Vuokkomaa 2015, 4). Esimerkiksi minulle henkilökohtaisesti kovien tai äkkinäisten äänien tulo aiheuttaa tahdosta riippumattoman liikkeen, kun taas toisessa tapauksessa esimerkiksi tietynlaiset pintamateriaalit aiheuttavat kipua. Kuntien saavutettavuusoppaan vammaisten

henkilöiden määrää ja erityistarpeita koskevan arvion mukaan liikunta- ja toimintarajoitteisia on Suomessa tällä hetkellä 22 % väestöstä eli 1 210 000 henkilöä. Luku on tuplaantunut vuodesta 1994. Rakennusten entinen ja nykyinen käyttötarkoitus vaikuttavat fyysisen ympäristön esteiden poistamiseen ratkaisevasti. (Suomen Kuntaliitto 2018). Henkilökohtaisesti kuulun tähän käyttäjäryhmään sekä liikkumisen että motoristen toimintojeni osalta CP-oireyhtymäni vuoksi.

Kokemukseni mukaan kaikkein tärkein elementti on juuri tämän opinnäytetyön kaltainen käyttäjäkokemuksen kuuleminen verkko- ja ympäristöpalveluiden suunnittelussa. Tilaajieni edustajalla Anja Lapilla on tuotantojensa sisällä sellaista potentiaalia järjestää sellaista toimintaa, joka tukee liikunta- ja toimintarajoitteisten kokonaisvaltaista kokemuksellisuutta tasavertaisena osallistujana.

6.6 Kemikaaliyliherkät ja muut harvinaissairaudet

Vamma ja sairaus katsotaan harvinaiseksi, kun edustajia tiedetään olevan väestöstä viisi 10 000:sta, eli Suomen väkilukuun suhteutettuna alle 2700 henkilöä. Harvinaiseksi vammaksi tai sairaudeksi luokitellaan noin 8000 eri tyyppiä. (harvinaiset- verkosto, 2019). Hajusteherkkyydestä käytetään virallisissa yhteyksissä nimeä MSC (multiple chemical sensitivity). Helsingin asukaslukuun suhteutettuna 21,1 %, Tukholman 17 % ja Tallinnan 16,8 % saa jonkin asteisia oireita kemikaalienkäytöstä. MCS rajoittaa suuresti henkilön kykyä sosiaaliseen elämään. Suomessa MCS ei ole diagnoosinumeroon oikeutettava sairaus, joten elämänlaadun ylläpitoon tai oireiden lievittämiseen tarkoitettuihin välineisiin ei saa korvauksia miltään taholta Materiaalivalinnoilla voi vaikuttaa pyrkimällä valitsemaan materiaali, jonka päästöluokitus on M1. (Tennari 2015, 15-16, 55). Kanttilassa tärkein toimenpide on kehotus saapua hajustetta.

6.7 Sukupuolivähemmistöt

Heteronormatiivisuudella tarkoitetaan ajattelutapaa, jossa sukupuoliroolit ovat vain kaksijakoiset ja muut toiminta tai ajattelumallit koetaan negatiivisina. Ihminen tulisi

kohdata jo aiemmin mainitun tilanteen kautta eikä tieteenaloiden luokituksia mukail-
len. Stereotyyppinen ajattelu on rajanvetoväline positiivisen ja negatiivisen toiminnan
välillä. (Pakkanen, Mustola 12- 13, Rossi 2003, 182- 183).

Kirjanyhdistelmä HLBTI on kokonaiskuva, jossa H viittaa homoihin, L lesboihin, B bi-
seksuaaleihin ja T puolestaan transsukupuolisiin ja I intersukupuolisiin. Q lisäksi
voidaan nostaa myös queer. Asenteita muuttamalla saatetaan saada aikaan nopeakin
muutos, Heteronormatiivisten asenteiden purku sensitiivisyyden lisäämisellä HLBTI -
kysymyksissä, edesauttaa taide- ja kulttuuritarjonnan saavutettavuutta kaikkien sek-
suaali- ja sukupuolivähemmistöjen osalta. (Lahtinen 2014, 5-8). Suomi muuttui 1990-
luvun alkupuolella aikaisempaa monikulttuurisemmaksi, mutta esimerkiksi maahan-
muuttotaustaisia esiintyi mediassa verrattain harvoin. ”Rodun” käsite ei kokemukseni
mukaan nykyisin enää kärsi toiseuden ongelmasta. Enemminkin puhutaan jo siitä,
kuinka tuotannoissa tulee kuvata Suomi ja suomalaisuus (Rossi 80,82). Maahanmuut-
totaustainen teatterityöntekijä David Kozma (2019) huomauttaa ” Onko kulttuuri mo-
nimuotoinen ja tasa-arvoinen” seminaarin puheenvuorossaan myös kakofonian vai-
kuttavan asenteisiin. Hänen mukaansa esimerkiksi maahanmuuttotaustaisen osalli-
suus on nähtävä ennemminkin velvoitteena, jotta stereotyyppiset käsitykset muuttu-
vat. (Kozma 2019). Teoksessa ”Hurjan paljon enemmän queer” (2014) tehdyn kysely-
tutkimuksen mukaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöä edustava kulttuurikävijä on
35–44-vuotias pääkaupunki seudulla asuva henkilö. Taidekentällä HLBTI-teemat al-
koivat yleistyä 1990-luvun loppupuolella. Kyselyn perusteella voidaan tulkita, että ryh-
män edustajille on tärkeää, että aihetta käsitellään tai että ryhmään kuuluva taiteilija
tuo taustansa esiin. HLBTI-taiteen koetaan olevan parhaimmillaan, kun se on yleisiä
normeja kyseenalaistavaa, kritisoivaa ja kantaa ottavaa. Trans- ja intersukupuoliset
kokevat olevansa näkymätön ryhmä, eikä heitä juurikaan käsitellä HLBTI-taiteessa
(Lahtinen 2014, 13-14, 18, 31). Tarttuminen HLBTI teemoihin on näkemykseni mu-
kaan muun saavutettavuuden ohella markkina-arvoa nostava tekijä. Voisiko Kanttila
olla unelmien kulttuurilaitos, missä ei erotella ja käsitellään HLBTI-teemoja kriittisesti
ja rohkeasti Sukupuolivähemmistöihin liittyvät asiakaspalvelun laadun paranta-
miseksi löydät kohdasta 8.15.

7. SAAVUTETTAVAT VERKKOPALVELUT

Euroopan komission asettama saavutettavuusdirektiivi 2016/2102 velvoittaa julkisen sektorin piiriin kuuluvien tahojen kuten koulujen, julkisoikeudellisten laitosten, kirkkojen ja kuntien rakentamaan verkkopalvelunsa siten, että niiden kaikki tai osittaiset toiminnot ovat kaikkien saavutettavissa, riippumatta toimintakyvystä tai laitteistoresursseista. Tämän direktiivin lisäksi asetetaan vaade oikeudesta sähköisiin asiointipalveluihin kaikkien viranomaistahojen kanssa. Direktiiviä tulee noudattaa porrastetusti siten, että verkkosivut vastaavat direktiiviä 23.9.2020 mennessä ja mahdollisten mobiiliversioiden on suoritettava siirtymä 23.6.2021. (Valtiovarainministeriö 2018). Kanttila ei kuulu julkisoikeudellisiin laitoksiin, joten direktiivin noudattamatta jättämisestä ei toistaiseksi seuraamuksia. Direktiivin noudattaminen mielestäni silti korrektia.

Saavutettavuuden vienti käytäntöön ei saa aiheuttaa organisaatiolle kohtuutonta rasitetta. Mikäli rasitetta koetaan, on julkaistava saavutettavuusseloste, jonka on oltava täysin julkinen. Vaikka rasitetta ei havaittaisi, on seloste annettava julki, sisältäen seuraavan informaatio: Ei saavutettavat osiot perusteineen, Mistä puuttuva tieto on saatavilla ja vaihtoehtoinen väylä asiointille Komissio on toimeenpannut myös saavutettavuuden valvonnan 1.9.2018 alkaen. Mikäli palveluntarjoaja ei vastaa saavutettavuusvaatimuksien mukaisesti asiakkaan tarpeisiin ja rikkeestä on ilmoitettu, tehdään kantelu valvontaviranomaiselle. Valvontaa hoitaa lokakuun 2018 tietojen mukaan Etelä Suomen aluehallintovirasto. (Valtiovarainministeriö 2018).

WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) on verkkosisällön saavutettavuusohje, jonka neljä periaatetta ovat havaittava, hallittava, ymmärrettävä ja lujatekoinen. Näitä ominaisuuksia mitataan onnistumiskriteerein, joita ilmaistaan yhdestä kolmeen A-kirjaimen tunnuksella. Aiemmin mainitun saavutettavuusdirektiivin toteutumiseen riittää AA-tason saavutettavuus. Mikäli alhaisimmasta tasosta (A) jää yhdenkin ominaisuuden osalta taso täyttämättä, sivustolle annetaan verkkoluokitus 0. Jokaiselle onnistumistasolle on oma kriteeristö. (Sääskilahti 2017, Papunet 2018).

Olen läpikäynyt arvioiden kaikki Minna Canthin talo ry:n internetsivuilla olevat alisivut. Selosteet ja korjausehdotukset kaikille käyttäjäryhmille kts. liite 6.

Viittomakielisten kohdalla kyseeseen tulee tekstitys ja selkokielisyys ja digitaitojen hallittavuuteen liittyvien ohjeistuksien sisäistäminen. Niemen (2011) opinnäytetyösään ”Sosiaalinen media osana viittomakielisten henkilöiden palveluita” tekemän kyselytutkimuksen vastausten perusteella 64:stä vastaajasta 36% ilmaisi, että esimerkiksi videopuhelut tai muut livetilanteet internetissä ovat kiusallisia anonyymiteetin katoamisen vuoksi. (Niemi 2011, 11).

8.FYYSINEN YMPÄRISTÖ

Esteettömyysstrategian lähtökohtina ovat olleet maankäyttö- ja rakennuslaki, maankäyttö- ja rakennusasetus, laki liikehuoneistojen vuokrauksesta, Suomen rakentamismääräyskokoelma ja YK:n julistus vammaisten oikeuksista. Rakennusten nykyinen ja aikaisempi käyttötarkoitus vaikuttavat esteettömyyden toteutukseen ratkaisevasti. Mikäli rakennuksen käyttö ei ole mahdollista kaikilta osin, on liikunta- ja toimintarajoitteiselle taattava jokin palvelutila, joka vastaa uudisrakentamisen rakennusmääräyksiä. Vastuunjako esteettömyyskysymyksistä on ristiriitainen, sillä se riippuu muun muassa siitä onko kyseessä uudis- vai korjausrakennus ja haluaako tilaaja toteuttaa esteettömyyden ali tai yli suositellun tason. Tila-, maisema- ja paikkakokemus on aina henkilökohtainen. Se on myös sidoksissa valtaan ja poliittiseen luonteeseen, eikä saisi olla syy- ja seuraussuhteessa henkilön sosiaaliseen elämään. (Könkkölä 1994, 11).

Syrjintäkiellon noudattaminen edellyttää esteetöntä fyysistä ympäristöä, joka voi johtaa pitkäkestoisiin ja kestäviin ratkaisuihin. Avoimeksi kysymykseksi jää, onko rakennuslain uudistus osallistumista, mitkä ovat sen edut ja haitat, miten sovelletaan kulttuuriset erot ja kuinka paljon tehokkuus muovaa ratkaisuja. (Bäcklund, Häkli, Schulman, 2002, 12-13).

Tilaa käsitteenä voidaan Jauhiaisen (2012) mukaan lähestyä kolmiojakoa käyttäen. Siinä tila näyttäytyy konkreettisenä, mentaalisenä ja sosiaalisena. Konkreettinen tila on ihmistoimintojen toimintakenttä. Sosiaalinen tila on fyysisen ja sosiaalisen toimintojen yhteistulos. Erilaiset paikat kuuluvat eri osioihin elämäämme. Mentaalinen tila tarkoittaa materiaalista ympäristöä, mielikuvaa kaupungista. (Jauhiainen 2002, 131). Kaupunkisuunnittelu ja näin myös saavutettavuuskysymykset jäävät abstrahoinnin eli käytännöstä irrottamisen jalkoihin. (Koskiahho 2002 44). Suomen rakennusmääräyskokoelmaan tuli ensimmäinen vaatimus toimintarajoitteisten huomioonottamisesta vuonna 1973. Sitä muokattiin vuosina 1979 ja 1985. Rakennusmääräys kokoelman osa F1 liittyy esteettömään rakennukseen, F2 niiden turvallisuusmääräyksiin ja F3 rakentamiseen käytännössä. Rakennuksen koko, muoto ja ikä vaikuttavat paljolti siihen millaiset ratkaisut ovat tarpeen. Esteettömyyden kustannukset koostuvat tilamitoituksesta, laitteistosta ja rakenteista. Esteettömyyden vaatimuksia voidaan laatia yleisellä tasolla mutta niitä on tarkasteltava tapauskohtaisesti. Ympäristöministeriön VTT:ltä

saaman Asuntotuotannon laatukustannus -raportin mukaan esteettömyyden kustannukset ovat 12 euroa neliömetriltä. Referenssimateriaalina on Kuopion alueella sijaitseva saunallinen kolmio, jonka asuinpinta-ala on 85 neliometriä, esteettömyyskustannukset 3360 euroa. Korkeuseroja sisältävillä tonteilla kustannukset ovat riippuvaisia pinta-, maa- ja pohjarakenteiden valinnasta.

Toisaalta esteettömyys myös hillitsee kustannuksia, sillä esimerkiksi useissa designtapauksissa käytettyjä muotoiluja ei voida käyttää (Ympäristöministeriö, 2014 42,62). Voidaankin siis puhua suunnittelun pimeästä puolesta. Osassa tapauksia kaupunkisuunnittelu kontrolloi ja rajoittaa. Suunnittelu harvoin jättää tilaa erilaisille identiteeteille. (Haila, 2002 93).

8.1 Tulevaisuuden Kanttila fyysisenä ympäristönä

Laskelmieni mukaan esteettömyyden neliöhinta on noin 40 euroa neliö eli Jos Kanttila olisi täysin esteetön ja saavutettava, sen esteettömyyden kokonaiskustannus olisi noin 39 000 euroa, joka ei mielestäni kohtaa lainkaan kohtuullisen mukauttamisen johtajatuksen kanssa. Vintti poissulkien välttämättömät esteettömyyden tarpeet täyttyvät noin 28.000 eurolla. Kanttilassa ratkaisut voidaan miettiä esimerkiksi kukin miljöö eroteltuna kuten tässä työssä Hissiratkaisuja mietittäessä on huomioitava, että hissit toisinaan rikkovat kohteiden harmonian, mutta harkitsisin kuitenkin Kanttilaan porrashissiiä, sillä se laajentaisi juhlatilaksi kaavaillun yläkerran potentiaalista asiakaspohjaa. Porrashissi on kokemukseni mukaan mahdollinen, mutta hieman kömpelö ratkaisu kolmen kerroksen väliseen käyttöön. Jättäisin suunnitellun vinttitilan esteeliseksi, mutta tarjoaisin esteetöntä juhlatilaa tarvitsevalle ensimmäisen kerroksen salia.

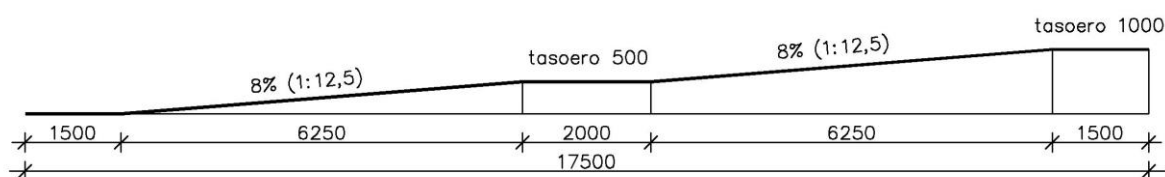
8.1.1 Ulkotilat

8.1.2 Pysäköinti

Tämä ohjeistus pysäköintialueesta on yleispätevä ja soveltavissa kaikissa tilaajien tuotannoissa

Pysäköintiä suunniteltaessa huomioitava: Vähintään yksi invapysäköintiin kilvin osoitettua paikkaa, paikan leveys vähintään 3,6 metriä. Kääntösäteen oltava sellainen, että sekä auton edessä että takana mahtuu kääntymään täyden kääntöympyrän. Invapaikka ei saa osoittaa sadeveden johtokourujen läheisyyteen. Kulkuväylien tulee olla sellaiset, että kaksi pyörätuolia mahtuu ohittamaan toisensa. Tällöin suositeltu leveys 1,8 metriä. Invapysäköintipaikka olisi sijoitettava sisäänkäynnin välittömään läheisyyteen. (Könkkölä 1994, 73).

8.1.3 Sisäänkäynti

Kuva 2: Luiskan kaltevuusprosentin laskentatapa

Kaltevuusprosentti saadaan, kun luiskatun kohdan korkeus jaetaan pituuden kohtisuoralla projektiolla ja kerrotaan sadalla. (Invalidiliitto 2018). Oheinen luiskaratkaisu vain Kanttilan pääsisäänkäyntiin Joissakin tapauksissa luiskaan asennettava kääntötasanne. Kanttilassa ei kyseiselle ratkaisulle ole tarvetta. Ei kaltevuutta sivusuuntaan. Ulkoluiskan suositeltava kaltevuus 5 % ja enimmäiskaltevuus 8 %, 10 cm tasoerossa tulee olla 2 metriä pitkä luiska. Luiskan ollessa yli kuusi metriä tarvitaan lepotasanne, jonka oltava 1,5 metriä (Könkkölä 1994, 29-31). Anya Productionsin yhteistyökumppani erikoispuutyöt Haudinin kanssa on neuvoteltu tulevien luiskaratkaisujen toteutuksista. Nostettaessa maanpinnan tasoa yhden porraskelmen tasoeron poistamiseksi on maanpinnan oltava kaltevuudeltaan alle 2 %. Ulkoluiskien materiaalivalinnoissa on kiinnitettävä huomiota sääolosuhteisiin ja mikäli mahdollista, ne on

katettava. Toimintaohje: Kanttilassa katettu luiska ei tule kyseeseen, sillä kadun reuna on sisäänkäynnin läheisyydessä ja luiska on asennettava rakennuksen sivulta.

Ulkoluiskan materiaaliksi soveltuvat Könkkölän (1994) mukaan vain seuraavat: verkkolevy, betoni ja asfaltti. Puuta käytettäessä sen on oltava höyläämätöntä ja lankutusvaiheessa huomioitava raot, joiden oltava alle 5 mm. Mitoitus- ja kaltevuusohjeistus ovat samat kuin edellä mainituissa sisätilaluiskissa. Luiska on sijoitettava siten, että sen vierestä voi kulkea ohi portaita. Luiskan käyttö joillakin apuvälineellä on riskialtista. Aiemmin mainittu käsijohde oltava erillinen luiskassa ja portaissa, niiden välissä ei rakoja. Pituuden tulee olla yhtäjaksoisesti 30 cm alkamiskohdasta laskettuna. Käsijohteen designissa huomioitava pyöreys siten, että sormet taipuvat sen ympäri. Designin tulisi olla hieman putkimaisesti pyöristetty, halkaisijaltaan 3-5 cm. Takertumisvaaran eliminoimiseksi käsijohde tulisi rakentaa kahdesta päällekkäisestä putkesta, joista ylempi on 90 cm:n ja alempi 70 cm:n korkeudella. Tämä on perusteltua eri mitaisten ja erilaisilla apuvälineillä liikkuvien henkilöiden vuoksi. Veistoksia tai kasveja ei uloskäynnille luiskan kulkuväylästä katsottuna. Ne on sijoitettava kontrastivyöhykkeen sisään. Kontrasteja saadaan aikaan käyttämällä eriväristä kiveä. Sopivia ulkomateriaaleja ovat asfaltti, kivituhka ja betoni. Laattojen väli ei saa olla yli 0,5 cm. (mt. 1994, 22). mikäli kohteessa on alas johtavia portaita, on ne valaistava ja ulkona sijaitessaan käytettävä 1,2 metrin pituista ja kulkuväylän levyistä kontrastivyöhykettä. Ulkoluiska metalliritilällä 2500 euroa, automaattisulatus 600 euroa. Tämä ei mahdollista, jos kyseessä irtoluiska. Käsijohde 2-puoleisena 1934 euroa. (ympäristöministeriö 2014, 53-55).

Toimintaohje: Aseta kutsunappi vain pääsisäänkäynnin ja infotiskin yhteyteen. Voidaan toteuttaa myös ”infonurkkauksena” jokaisessa kerroksessa, jolloin yhteys kerrosten välille on mahdollinen. Aseta laitteisto 40 cm:n etäisyydelle nurkasta 85 cm-100 cm korkeudelle. Ulko-ovea suunniteltaessa on huomioitava, että oven paino tulisi olla enintään 3 kilogrammaa, jotta se olisi mahdollista avata myös heikoilla käsivoimilla. Huomioi myös, että puiset/lastuovet eivät kestä kevyintäkään versiota

ovenavausautomaatiikasta. Automaatiikkaa käytettäessä tai ei-käytettäessä käytetään eri tyyppistä avainta. Valitse automatiikan on/of ennen avaintyyppiä. Erityisen tärkeää on huomioida, että ovikoneisto on kytketty pois päältä tilan ollessa tyhjiillään, sillä se on helppo murtaa. Oviautomaatiikka, kuten muutkin saavutettavuuden ratkaisut vaativat

sääolosuhteiden huomioimista. Älä käytä ovea, jossa on oviautomatiikka koskaan ukonilmalla, äläkä jätä sitä raolleen esimerkiksi ovistopparin avulla. Asenna ovi siten, että sen aukeamiselle on tilaa eikä sen takana ole esimerkiksi aita tai koriste-esineitä, sillä automatiikan voima on suuri. Sisääntuloihin kynnykset 2 cm ja mahdollisen tuulikaappiritilän rakojen leveys 5 millimetriä. (Könkkölä 1994, 45). Havaintojeni mukaan esteettömyysmääräyksiä ulkotiloissa noudatetaan asianmukaisesti priorisoimalla ensisijaisesti huolto ja pelastushenkilöstön liikkumatila.

8.1.4 Sisätilat

Porrashissin kustannusarvio asennustöineen on noin 20 000 euroa. Arkkitehtitoimisto Partanen & Lamusuo on suunnitelmissaan merkinnyt asennettavaksi kaikkien kerrosten läpi kulkevan korillisen hissin. Huomioitavaa kuitenkin on, että sen hinta on noin 100 000 euroa kalliimpi kuin ehdottamani kahden kerroksen porrashissi. Arkkitehtitoimiston edustajat eivät ole saaneet nähtäväkseen tätä suunnitelmaa pohjapiirustussuunnitelmia tehdessään, joten poikkeavuus on ymmärrettävää. Yleiskulkuväylien kääntösäde oltava 1,5 metriä. Tämä mitoitus koskee sekä 1. että 2. kerroksen tiloja. (Könkkölä 1994,41).

8.1.5 Hygieniatilat

Tämä hygieniatilaohjeistus on yleispätevä. Kanttilaan tulee sijoittaa yksi inva-WC 1. kerrokseen näitä ohjeita käyttäen. Hygieniatilojen merkitsemiseen ei käytetä enää sukupuoleen tai muuhun erityiskäyttöön tarkoitettuja merkkejä. Inva-WC:stä voi mainita esimerkiksi näin: ”Inva-WC sijaitsee käytävän x puolella ja sen ovi on ensimmäinen/viimeinen.” Jos hygieniatilat kuitenkin halutaan merkitä, valitse merkiksi inva-WC tai yleis-EU-standardin mukainen vammaislogo. Sen väri voisi olla sininen, musta tai kulta. Älä käytä molempia, tai paperia, jossa lukee inva-WC. Älä myöskään pidä inva-WC:tä jatkuvasti lukittuna ilman että siitä on etukäteen mainittu. WC:n kynnyksen intään 2 cm. Varmista kääntösäde myös Bajamajoissa. Jätä avointa tilaa WC-

istuimen molemmin puolin, tilan oltava vähintään 80 cm. Huomioi, että tälle tilalle ei myöskään sijoiteta seinässä olevaa lastenhoitopöytää. Mikäli WC-istuimelle siirrytään suoraan edestä, on tilaa oltava 1,2 metriä. WC-istuimen taakse tarvitaan tilaa avustavalle henkilölle 30 cm. (Könkkölä 1994, 126-130).

Kokemukseni mukaan 1,5 metrin vapaa tila aiheuttaa liiallista tyhjättilaa. Tätä tilaa voi jossain tapauksissa hyödyntää irtokalustein

WC-istuimen suositeltava korkeus on 48-50 cm. Asenna pöntössä kiinteästi olevat käsituet, sillä irrallISRatkaisuna ne saattavat olla rikkoutuessaan vaaralliset. Varmista, että käsituki siirtyy kuitenkin tarvittaessa pois tieltä pystysuuntaan, eikä siinä ole erillistä lukkomekanismia. Käsienspesualtaan mitoiksi suositukset 45 x 55 cm. Polvitilaa oltava 60 cm. Altaan olisi hyvä olla korkeussäädettävä niin sanotun pumppumeکانismin avulla. Pesualtaan reunassa on kahva, jota puristamalla korkeus muuntuu. Tähän voisi yhdistää myös korkeussäädettävän peilin. Pesualtaan kestettävä etureunanojaimista 90 kilogrammaan asti. Pressostaatti sekoittaja erilliseksi ja automaattinen hana. Kustannusarvio noin 600 euroa. (mt. 126-130). Kokemukseni mukaan Sukupuolineutraalin WC-tilan puuttuminen saattaa vaikuttaa muun muassa rekrytointilanteisiin negatiivisesti.

8.1.6 Kalusteet

Seuraavat istuin- ja kalusteohjeistukset ovat soveltamiskelpoisia Kanttilan kaikkiin istuimiin. Kokemukseni mukaan on relevantimpi ratkaisu käyttää kaikille soveltuvia istuimia kaikkialla kohteessa kuin muutamaa erikoisistuinta. Yleinen Kääntösäde apuvälineille oltava vähintään 1,5 metriä. Suosittelemani mitoitus koskee sekä ensimmäisen että toisen kerroksen tiloja. Huomioi kalustesijoittelussa kalusteiden ohitukset. Suosittelen käytäväsuunnittelussa huomioitava oven olevan minimilevyinen eli 85 cm, ja että käytävän leveyden tulee olla vähintään 1,4 m. Mahdolliset levennykset suhteessa toisiinsa. Kehotan hankkimaan vain selkänojallisia tuoleja, pöydän alla oltava vapaata polvitilaa. Kustannusarvioni 900 euroa tuoleista ja pöydistä per huone.

Lyhytkestoiseen istumiseen istuimen istuinkorkeuden tulisi olla 40 cm ja vastaavasti pitkäkestoiseen käyttöön tarkoitettun istuimen suositeltava istuinkorkeus 45-50 cm. Pöytätason korkeus pyörätuolia käytettäessä tulisi olla 75-80 cm, polvitilan syvyys 60

cm, leveys 80 cm ja korkeus 67 cm. Infotiskin mitat oltava korkeussäädettävät tai siinä oltava matalampi taso pyörätuolin käyttäjälle, lyhytkasvuisille ja lapsille. Painikkeet, kuten ovikello ja valokatkaisija 40-110 cm korkeudelle istuimesta, 40 cm etäisyys nurkasta. (Könkkölä 1994, 144-145).

8.1.7 Valaistus

Tämä laatimani ohjeistus on yleispätevä kaikissa tilaajien tuotannoissa. Valaistuksen tarkoitus paitsi luoda tunnelmaa, myös olla viestintäväline henkilölle, jonka näkökyky on heikko. Valaistuksella voidaan ohjata henkilö erilaisten kohteiden, kuten kulkureitien ja huonekalujen luo tai pois päin niistä. Valaistukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota tilan syvimmissä kohdassa. Esimerkiksi lavan läheisyyteen sijoitettavien vastavalopisteiden sijoittamisessa oltava tarkka suhteessa kuulovammaisille tarkoitettuihin katsomopaikkoihin. Mikäli tarvitaan kohdevaloja, niiden valon määrä ei saa kolminkertaistua suhteessa yleisvaloon. Vältä heijastavia pintoja ja sinistä valoa. Valaistuksen voimakkuudesta puhuttaessa on tärkeää tiedostaa, että tehollisesti normaalisti näkevälle ja heikkonäköiselle tai sokealle soveltuvat samat ominaisuudet. Huomiota tulee kiinnittää jo aiemmin mainittuun heijastukseen. Koska kohde on tila, jossa vierailee eri tavoin näkökykyisiä, on paras valinta säädettävä valaistus. Valovoimakkuuden mittayksikkö on lux. Kotivalaistus 50 luksia tapahtumatilojen käytävillä, suositellen käytettäväksi 200-luksista–300-luksista säätyvää valoa, WC-tiloissa 300 luksia, muissa oleskelutiloissa 500 luksia, portaissa 50 luksia ja luiskilla 30 luksia. (mt. 153).

Luminanssien mittaukset eivät kuulu saavutettavuussuunnittelijan toimenkuvaan. (Ruskovaara 2009, 12). Mielestäni kaltaisillani suunnittelijoilla, joilla on ammattinimikkeidensä puolesta taidot suorittaa kyseisiä mittauksia, voivat neuvotella niiden tekemisestä lisäkustannuksilla.

8.1.8 Opasteet ja kyltit

Tämä opaste ohje yleispätevä, kaikissa Kanttilan kerros- ja huonetiloissa. Opasteiden ja muiden kylttien tulee olla sellaisia, joiden kirjaimet ovat 0,5 – 1 millimetriä koholla taustasta, ja vähintään 15 millimetrin korkuisia. Kohokirjaimet voivat siis olla kooltaan 14–40 millimetrin kokoisia. Syvennyksuvioiden oltava käytettävissä sormin, opasteet

tulee sijoittaa reunoihin, ei kiinnittää kohteisiin. Sijoittelu 1,4–1,6 metrin korkeuteen. Pistekirjoituksella toteutetut opasteet tulee sijoittaa 1,3–1,4 metrin korkeudelle. (Könkkölä ,1994 149-153).

9.TOIMINTAMALLEJA TULEVAISUUTEEN

Kaikille soveltuvina tilausohjelmina Kanttilassa voisi olla “Mietematto”, johon asetetaan omien mieltymysten ja resurssien mukaan lepoasentoon kuulokkeet korvilla. Nauhoitettu teksti kertoo tarinoita Minnasta. Lukija voisi lukea tekstejä nauhalle teemoittain; Kanttila, Minä kirjailijana ja Minun salaisuuteni. Asiakas voisi valita mieleisensä tarinan kosketusnäytöltä. Tarinat voivat olla pidempiluontoisia, mutta kokemuksen voisi keskeyttää milloin tahansa. Asiakas + tulkki/avustaja, muussa tapauksessa 1 henkilö kerralla Maton lisäksi vaihtoehto Minnan jakkarasta, myös aikuisversio tai muu jäljitelmä Minnan lempituolista.

“Hetkeni Minnana” on kokemus, jossa asiakas stailataan Minnan ajan tyylillä. Tähän tarvitaan puvustaja ja maskeeraaja, ei välttämätöntä tarvetta ammattilaiselle. Tähän palveluun tehtävät vaatejäljennökset säilytetään Kanttilassa vain tätä varten, ei yleistä esilläpitoa. Siihen toinen-jäljennös kyseessä olevasta vaatteesta. Valokuva lähetetään asiakkaalle hänen haluamassaan muodossa ja asiakas saa valita kuvan sävyn, vaihtoehto myös Polaroid.

Edellä esitetyt ehdotukset tilausohjelmasta ovat vastaukseni työalussa esitettyyn argumenttiin soveltavista toimintamalleista. Tämä tilausohjelma on toteutettavissa äänentoistoa, kuvakommunikaatiota tai tulkkausta käyttäen. Saavutettavuuden kysymyksistä neuvoteltaessa on tärkeää huomioida tilanne, jossa loppuratkaisu ei olekaan kaikkia osapuolia tyydyttävä. Neuvottelijalla on oltava esittää varavaihtoehto.

Käyttäisin aiemmin mainittuja tilaajien ja Haudini Oy:n kanssa visioimiamme ulkotilaratkaisuja vasta varavaihtoehtona, ratkaisuna silloin, jos sopimusta ei muuten synny. Varavaihtoehto olisi ajallisesti rakennettava ennen neuvotteluja, jotta voi antaa mielikuvan, että sopimus on varavaihtoehtoa parempi vaihtoehto. Varavaihtoehdon julkistaminen ei ole välttämätöntä. (Pokkinen 2017, 149-152). Tämä toimintamalli ehdotus perustuu kokemukseeni saavutettavuuden byrokraattisista ongelmista, joista haluan muistuttaa tilaajaani. Korostan mahdollisuutta käyttää jokaisessa saavutettavuutta koskevassa neuvottelussa tai tilaisuudessa saavutettavuuden asiantuntijan palveluita vrt. puheeni Minna Canth 175-vuotis-juhlan yhteydessä järjestetyssä Kanttila-klubi #1:ssä.

Suomi on yksi maista, jotka ovat mukana ehdokaslistalla Kulttuuriperintötunnuksen saajaksi. Alueellisesti Kuopio on myös vahvasti esillä. Mikäli palkinto myönnetään Kanttilalle, se on pysyvä tietyin kriteeriedellytyksin. (Nykänen 2018). Tämä huomiona ja muistutuksena tilaajalleni, tätä opinnäytetyötä saa luvallani käyttää dokumenttina muiden asiakirjojen tavoin taloudellisia tai muita tukimuotoja haettaessa.

Ehdotan liittymistä Res Artis -yhdistykseen ja hakeutumaan Support-ohjelmaan. Kyseessä on mentorointiohjelma residenssitoimintaa aloitteleville organisaatioille. Ohjelmaan voi hakeutua organisaatio tai yksittäinen henkilö. Jäsenmaksu peritään residenssin yleisbudjetista. Budjetti alkaa nolosta ja alin jäsenmaksu on 55 euroa, korkein 575 euroa. Vuositasolla Kanttilan osuus olisi arviolta 95 euroa vuodessa, sillä toiminta jäänee aluksi alle 49 000 euron kaikki talon sisäisten ja ulkopuolelta tulevien rahoituslähteiden saldo yhteenlaskettuna. Joulukuun 2018 tietojen mukaan ohjelma ei vastaanota lisää hakijoita, mutta tilannetta kannattaa seurata. Jäsenyys on vuosimaksullista. Selvitystyöni tuloksena selvisi, että suomalaisista residenssitoimijoista mukana ovat olleet ainakin Raumars. Raumars-residenssi on toiminut Raumalla vuodesta 1998. Residenssiin kuuluu vain asunto, ei työtilaa, työtila on jokin paikallisinstanssi, kuten päiväkotia tai koulu. Asunnon vuokra on 500 euroa, hyväksymismaksun ollessa 120 euroa per taiteilija. Residenssiin valitaan 4-10 taiteilijaa, joista neljälle tarjotaan kuratointia, joka sisältää materiaalikorvauksen. Kuratointiin päässeistä useimmat ovat toteuttaneet projektinsa varhaiskasvatuksen parissa. Residenssijakson pituus vaihtelee kuukaudesta puoleen vuoteen. Residenssipaiikat luovutetaan puu-, maalaus-, tekstiilitaiteilijalle tai maailmanperinnön tutkijalle. (Res Artis 2018, Raumars 2019). Lisäksi Kanttilan toiminnalle tulee mielestäni ehdottomasti hakea erilaisia avustuksia, esimerkiksi investointiavustus Opetus- ja kulttuuriministeriöltä kulttuuritilojen perustus- ja peruskorjaus kustannuksiin (Taike 2015).

Kanttilassa ei näkemykseni mukaan ainakaan alkuvuosina todennäköisesti jaeta taiteilijastipendejä. Stipendit tulisi asettaa hakuun, mikäli taiteilijalla on resursseja kordinoida tai itse johtaa julkista toimintaa, esimerkiksi open studio -tilaisuuksiin ja luentoihin. Kuinka Kanttilaa sitten tuotteistetaan? Miksi se tehtäisiin, jos Kuopiokaan ei siitä välittänyt, vaikka Kanttila on yhden maamme merkittävimmän naisen kotitalo keskellä kaupunkia, houkutellen ohikulkijoita pysähtymään tasa-arvon kehityshistorian äärelle. Toisaalta erityisesti henkilökohtaisissa keskusteluissani on usein tullut esiin kysymys ”Ai, sä teet opinnäytetyötä Kanttilaan, siis mihin?” Tuotteistamisen

näkökulmasta Minna Canth on esillä mielestäni riittävästi. On kahvia, koruja, juhlaraha, lastenkirja ja tekstiilejä sitaatteineen. Kaikki tuntevat Minna Canthin, mutta tulisi enemmän tuotteistaa Kanttilaa. esimerkiksi vaikkapa laajentamalla Kanttila-klubi kiertäväksi keskustelutilaisuudeksi lauluntekijöiden Tekosyy-klubin tapaan. Kanttila-klubin puhujat eroaisivat edellistä, jolloin kuulijalle syntyisi, tiedonnälkäänsä tyydyttääkseen ikään kuin sisäinen pakko kuulla heitä kaikkia. Mesenaattikampanjassa olevat tuotteet liittyivät nyt Canthiin eivät Kanttilaan. Joukkorahoitus pohjainen, vastikkeellisuuteen perustuva mesenaattikampanja päättyi 31. 3. 2019. Mikäli se tai muita vastaavia varainkeruu alustoja käynnistetään uudelleen. Tuotteistamishdotuksiani ovat 3D-palapeli Kanttilan joka huoneesta tai muu rakennettava pienoismalli, värityskirja ja tekstiileitä tunnuslauseineen.

Kahdeksan kuukautta kestäneen yhteistyömme johtopäätöksenä totean, että opinäytetyöni tilaajien edustajan Anja Lapin elämäntyö Kanttilan hyväksi on niin mittava, että aiemmin mainitsemani kulttuuriperintötunnus täyttäisi paikkansa Kanttilassa. Lisäksi kehotan häntä hakemaan ehdokkuutta Minna Canth -palkinnon saajaksi. Vuonna 2017 ensimmäistä kertaa jaettu Minna Canth -palkinto myönnetään henkilölle, jonka työllään edistää yhteiskunnallisten epäkohtien ravistelua Minna Canthin tavoin väsymättömällä energialla perinteitä vaalien. Ensimmäisen palkinnon sai piispa Irja Askola ja toisen vapaa kirjoittaja Kaarina Hazard. (Keskisuomalainen 2019).

10.LOPUKSI

Opinnäytetyöprosessini oli todella silmiä avaava matka siihen, mikä on hiljaisen tiedon arvo ja kuinka samankaltaisia piirteitä tuottajan työ ja saavutettavuuskysymykset oikeastaan sisältävätkään. Jatkuvasti käydään keskustelua tuottajien merkityksestä, kehittämistarpeista ja koulutuksesta. Olen käynyt useamman kollegani kanssa keskustelua tuottajakoulutuksen pintapuolisuudesta. Samoja elementtejä on kokemukseni mukaan havaittavissa saavutettavuudessa, siitä joko mainitaan pintapuolisesti tai ei lainkaan. Useimmissa kulttuuritapahtumissa toimijat selittävät tilanteen tiedon puutteena. Stam (2013) nostaa opinnäytetyössään ”Hiljainen tieto osa kulttuurituottajan ammattitaitoa” esiin hiljaisen tiedon olevan moniulotteinen käsite ja siksi soveltuvan tuotantoprosesseihin. Hiljaisen tiedon tarpeen tunnistaminen ja tunnustaminen säästää resursseja. Hänen mukaansa kulttuurituottajan ei tarvitse olla kaikkietävä, mutta valppaana tietääkseen, kuka tietää. Yhdyn hänen ajatukseensa siitä, että tuottajan on arvostettava itseään ja sallittava itselleen avoin ja omannäköinen työote. Hiljainen tieto sen jakamiskyky on ammattitaidon kehittämistä. (Stam 51,177).

Johtopäätöksenä totean, että saavutettavuuden osalta kokemattomaksi itsensä tunteva henkilö ottaisi paremmin kantaa saavutettavuuskysymyksiin jo olemassa olevien kohteiden kautta, vailla tietämystä saavutettavuuden edistämisen vaatimista taloudellisista seikoista. Suunnitelman tekemistä helpotti saamani ennakkotiedot kohteesta ja tutustuminen kohteeseen suorittamalla ensin työharjoittelun samalle tilaajalle Halonen (2018) toteaa Kulttuurituotannon kevätseminaarin 2018 puheenvuorossaan kulttuurituottajan työnkuvan muuttuneen viimeisen kymmenen vuoden aikana paljon, tuottaja ei ole valmiin paketin tarjoilija vaan mahdollistaja. (Halonen 2018). Kuten saavutettavuudessa, valmista pakettia ei ole, mutta osallisuus mahdollistuu.

Uotila (2011) kuvaa teoksessa ”Tuottaja 2020”, ”kumanistin” olevan moniosaaja, joka vastaa paitsi elämyksistä myös elämyksen raameista riskeineen ja kulttuuriekosysteemin hallinnasta. Tuottajan on siis kyettävä siirtymään ekosysteemien sisällä ja välillä luopumatta kyvystä tulkita itseään ja muita. Hänen on kyettävä sekä jäljittämään että eläytymään asiakkaan tarpeisiin. Tapahtumat ja muut tuotannot ovat siis tulevaisuudessa vain osa tuottajan toimenkuvaa. Hänen on kyettävä markkinoimaan myös alueet ja muut palvelut edukseen erottuvaksi. Kulttuuriset innovaatiot luodaan kokeilemalla ja kyseenalaistamalla. On hyväksyttävä, hallittava ja uudelleen käsiteltävä myös ei

toivotut ”jätteet”. Ilman uudistumista, kyseenalaistamisen taitoa sekä taloudellisteknistä hallintaa riittävällä tasapainolla ja etiikalla maustettuna kulttuuri lakkaa olemasta. (Uotila, 2011, 51-53). Koko opinnäytetyöprosessin ajan sain tarvittaessa tukeutua tilaajiini ja prosessin loppuvaiheessa he esittivät toiveen pohtia kulttuurituottajan roolia residenssitoiminnalle. Mielestäni siihen pätevät Halosen (2018) mainitsevat elementit ja Uotilan (2011) kuvaus ”kumanistista”. Jalkauttaminen on mielestäni hyvin tärkeää, sillä saavutettavuuskysymykset eivät milloinkaan tule riittävän valmiiksi, eikä taiteen kuluttaminen katoa. Siren (2019) toteaa puheenvuorossaan Taiteen sanoittavan, säveltävän ja ottavan kantaa, kritisoivan ja esittävän asioita. Kulttuuripoliittisesti se on nähtävä elinkeinona. (Siren 2019).

Osallistuin jo aiemmin esiin nostamaani ”Onko kulttuuri monimuotoinen ja tasa-arvoinen” seminaariin, jossa esiteltiin TEAviisari. Se on kunnalliskäyttöön tarkoitettu terveyden edistämisyjärjestelmä, jonka osaksi kulttuurin hyvinvointivaikutukset on tarkoitus integroida. Tämä on mielestäni relevantti toimenpide kulttuurin taloudellisten tukimuotojen tarpeellisuuden ja hyvinvointivaikutusten todentamiseen. TEAviisari kuvaa organisaatioiden mitattavissa olevia ominaisuuksia eri osa-alueilla. Osa-alueet, joiden tiedonkeruu on mahdollista tällä hetkellä, ovat: Perusterveydenhuolto, Perusopetus, Kuntajohto, Ikääntyneiden palvelut, Lukiokoulutus, Liikuta ja Ammatillinen koulutus. Järjestelmän käyttö on maksutonta ja sen tulokset ovat valittavissa eri esitystavoille ja ohjelmistoille. Tiedot kerätään kunnilta ja tilastokeskukselta. Tiedot esitetään pisteytettyinä ja kehityskohdat havainnollistetaan samoilla väreillä ja selitteillä kuin sisäistämässäni ”Hyvän tapahtuman tunnusmerkit” -menetelmässä, jossa punainen ilmaisee kehittämiskohteita olevan paljon, keltainen että kehittämiskohteita on jonkin verran ja vihreä ilmaisee, ettei kehittämistyö ole ehkä ajankohtaista. (THL 2016).

Toivon, että Humak painottaisi tämän pidempiaikaisen yhteistyön merkitystä opinnäytetyöni syväluotaavampaan otteeseen, TEAviisari mittaa myös osallisuutta, johtajuutta ja resursointia. Toistaiseksi järjestelmä ei näytä ammattikorkeakoulujen tietoja. Mielestäni Humanistisella ammattikorkeakoululla olisi laaja-alaisten kehittämishankkeidensa ja yhteistyöverkostojen vuoksi potentiaalinen mahdollisuus luovuttaa ja seurata toimintaansa TEAviisarissa suunnannäyttäjänä muille ammattikorkeakouluille.

Tänä vuonna 2019, Minna Canthin syntymästä tulee kuluneeksi 175 vuotta, ja samalla vietetään eurooppalaisen kulttuuriperinnön teemavuotta. Kulttuuriperintö kuuluu kaikille, mutta sen säilyvyyden ja kokemisen mahdollistamiseksi tarvitaan jatkuvaa saavutettavuuden kehittämistä. Itsereflektointi on mielestäni yksi tuottajan tärkein taito, itsereflektoituna tämä opinnäytetyö onnistui kiitettävästi. Kykenin arvioimaan omat voimavarani ja suhteutin ne työn laajuuteen käyttäen siis kokonaisprosessiin riittävästi aikaa. Opinnäytetyöni on temaattisesti kestävän kehityksen kulmakiviä, mutta vaatii ehkä kosketuspintaa omakohtaisesti ollakseen kiinnostava. Tunnistin tilaajan tarpeen ja hän kertoi palautteensa pohjalta saaneensa kattavan soveltamiskelpoisen työn. Työni teema on melko uusi ammattialallamme, mutta merkitys arvoltaan nousussa. Minut on tilattu esittelemään tämä työ Vammaisten taiteilijoiden asemaa käsittelevään paneelikeskusteluun 9. 6. 2019 Helsingissä Järjestettävälle CrossOver festivaaleille Tietolähteiden käyttö on minulle luontevaa ja löysin mielestäni relevantteja lähteitä riittävästi. Kirjoittajana olen kekseliäs ja se usein kiehtoo lukijoita ja konkretisoi esimerkkejä. Koen työni ajankohtaiseksi käsikirjaksi tämän päivän ja huomisen tekijöille. Kanttila on tietävästi ensimmäinen kulttuurikeskus Suomessa, joka hyödyntää saavutettavuussuunnitelmassaan käyttäjälähtöistä asiantuntijuutta. Tämä nostaa huomattavasti sekä kohteen että tämän työn merkityksellisyyttä. Työni kunnioittaa saavutettavuuden peruselementtejä, mutta poikkeaa muista olemalla täysin yhden henkilön tuottama. Työ on toteutettu ilman ”vammatonta” työparia, myös henkilökohtaiseen asiantuntemukseeni nojaten. Harvinaislaatuisen työstäni tekee myös se, että työn käyttökohde on jatkuvassa muutoksen tilassa, sillä Minna Canthin kotitaloa Kanttilaa ei ole olemassa sellaisena kuin se tässä työssä on visioitu.

LÄHTEET

Alliance of Artist communities, 2018, Creative access Residencies for visual artists & writers with spinal cord injury Viitattu 20.11. 2018 <http://www.artistcommunities.org/creativeaccess/sites>

Backlund Pia, Häkli Jouni, Schulman Harry ,2002, Osalliset ja osaajat ”Osallisuuden jäljillä ” Tampere Tammer paino

Black Kathy 2018 Ohjelmapäällikkö Vermont Studio Center

Sähköpostihaastattelu 4.1.2019

Björkqvist Leena, Halonen Katri, Hero Laura-Maija, Iso-Aho Juha (toim.), 2012, Tuottaja2020 Kurkistuksia kulttuurituottajan tulevaisuuteen, Artikkelit Uotila Pekka,2011, Kulttuuri kyydittää: Kulttuuriekosysteemi ja matkailu Metropolia, Helsinki.

Bäcklund Pia Osalliset ja Osaajat 2002 ”Miten kuulla asukasta kaupunkitila ja osallisuuden haasteet Tampere Tammer paino

ESSI – ” Otatko ikääntyneet huomioon?” 2003, viitattu 13. 11. 2018

<http://appro.mit.jyu.fi/essikurssi/ika/t2/#TOC3>

ESSI kuulovammaisten esteettömät verkkosivut 2005 viitattu 13.12.2018 <http://appro.mit.jyu.fi/essikurssi/kuulovammaisuus/t2/>

Forsberg M, Kortemaa M, Lindedahl K, Vuokkomaa T, 2015, Säätöä-menetelmäopas Teatterimuseo ja Alvar Aalto museo

Fulton Suri, J. 2008. Informing Our Intuition. Design Research for Radical Innovation. Rotman Magazine, Winter 2008.

Full stack web developer 2019 Checkmycolours viitattu 18.3.2019 <http://www.checkmycolours.com/>

Gustafsson Henrik, 2011, uudistettu painos 2016 YK:n vammaissopimus käyttöön! - käsikirja, 2.painos 2016, Invalidiliitto Helsinki viitattu 2.1.2019 https://www.invalidiliitto.fi/sites/default/files/2017-03/YK_Toolkit_2016_low.pdf ,

Haila Anne 2002, ”Suunnittelu ja kaupunkirakentaminen” teoksessa Bäcklund Pia, Häkli Jouni ja Schulman Harry Osalliset ja osaajat Tampere Tammer paino 93

Halonen Katri, 2018, "Yliopettaja Halonen Katri Kulttuurituotannon kevätseminaarissa 5.4.2018" Metropolia AMK viitattu 20.12. 2018 https://www.youtube.com/watch?v=f_y5wIQVVGw

Harvinaiset-verkosto Harvinaissairaanhoidon kokonaisvaltaisen arjen asiantuntijuutta 2019, "Harvinaista elämää" viitattu 10.4.2019 <https://harvinaiset.fi/harvinaista-elamaa/>

Haveri, Leinonen, Tolvanen, Wallinheimo- Heimonen Dida - Disability Day of Art and Action – "Marginaalissa vai valtavirrassa mikä on taiteilijan paikka? 27.11.2018 Paneelikeskustelu Helsinki

Heikkonen Merja 2018 "Kunniantohtori Kalle Könkkölän elämäntyöseminaari" 3.12.2018 Helsinki

Helmi Nykänen 2018 Artikkelit "Suomi liittyy mukaan Euroopan kulttuuriperintö tunnukseen – Kuopio on jo tyrkyllä tunnukseen saajaksi " YLE viitattu 4.1. 2019 <https://yle.fi/uutiset/3-10533605>

Hermunen Jussi ja Mutanen Maarit 2009, Saavutettavuutta käyttäjäkeskeisillä suunnittelumenetelmillä teoksessa Tahkokallio Päivi toim. Tulevaisuus on saavutettava Helsinki THL 83-85

Hirvonen Leena, 2015, Liikuntarajoitteisen asiakkaan huomioiminen

Rovaniemen majoituspalveluissa, Lapin ammattikorkeakoulu, matkailu restonomian koulutusohjelman opinnäytetyö viitattu 30.10.2018 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/94285/Hirvonen_Leena.pdf?sequence=1

Holopainen Tapio, Hätönen Johanna, Kilpelä 2014 Niina, Palo Arto Esteetön kerrostalo tehokkaasti ja kestävästi Helsinki ympäristöministeriön julkaisuja, viitattu 25. 10. 2018 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/144427/YMra_27_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Invalidiliitto Ruskovaara Anna (toim.) 2009 Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus. Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle.

Jauhiainen Jussi 2002 "Kaupunkiliikkeet ja kamppailu osallisuudesta kaupunkitilaan." Teoksessa Bäcklund Pia, Häkli Jouni ja Schulman Harry Osalliset ja osaajat, Tampere Tammer paino 131

Jokinen Markku 2000, Kuurojen oma maailma – Kuurous kielenä ja kulttuurina teoksessa Malm Anja toim. Viittomakieliset Suomessa Pieksämäki RT-Print 80,87

Juselius Ulrika 2004 TYPOGRAFIA viitattu 30. 11. 2018 <http://www.phpoint.fi/ulrikaj/www/typo.htm>

Kanttila - Vapauden koti 2019 viitattu 4.4.2019 <http://kanttila.fi/>

Karttunen, Sari (2005) Taidetoimikuntalaitoksen kansainväliset avustukset – taiteilijoiden liikkuvuuden ja vierastalojen tuki 2000-2004. Työpapereita 43. Taiteen keskus toimikunta: Helsinki

Kehitysvammaliitto 2019 ”Lainsäädäntö” viitattu 10.4.2019 <https://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/lainsaadanto/>

Kehitysvammaliitto 2007 Vernerin verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta ”Kehitysvammaisuus” viitattu 10.4.2019 <https://www.verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus>

Kehitysvammaliitto 2016 Vernerin verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta ”Kohtuulliset mukautukset” viitattu 7.4.2019 <https://verneri.net/yleis/kohtuulliset-mukautukset>

Keltti Tarja, Lönnqvist Anu, Mykkänen Maarit 2018 Helsinki VAMLAS Saavutettavuus viitattu 24. 10. 2018

https://www.vamlas.fi/wp-Content/uploads/2018/05/savas_saavutettavuus-opas_web_04.pdf

STT 2019 Artikkelin ”Kaarina Hazard voitti 10 000 euron Minna Canth-palkinnon” Keski-suomalainen/Kulttuuri viitattu 11.4.2019.

<https://www.ksml.fi/kulttuuri/Kaarina-Hazard-voitti-10-000-euron-Minna-Canth-palkinnon/1275621>

Kettunen Miia 2019 Sotetaiteilija, Sähköpostihaastattelu 30.1. 2019

Kokko-Viika Irmeli, 2008, Taiteilijaresidenssitoiminnan rooli nykytaiteen tuotannossa, Jyväskylän yliopisto, Kulttuuripolitiikan maisteriohjelman pro gradututkielma viitattu 5.8.2018

https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18746/URN_NBN_fi_jyu-200807015572.pdf?sequence=1

Koskiaho Briitta 2002 ” Onko osallisuus vahvaa demokratiaa? Maan käyttö ja rakennuslain soveltamisesta” teoksessa Bäcklund Pia, Häkli Jouni ja Schulman Harry toim. Osalliset ja osajat Tampere Tammer paino 44

Krokkfors Maisa 2009 Design for all ja käyttäjakeskeisyys ikäihmisten näkökulmasta teoksessa Tahkokallio Päivi toim. Tulevaisuus on saavutettava Helsinki THL 91

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo 2019, asemakaava määräykset, määräys SR-7

Kuuloliitto ry 2018, Kuulo ja kuulovammat Helsinki viitattu 24. 10. 2018 <https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/kuulo-ja-kuulovammat/>

Kuuloliitto ry 2019, Vapaa-ajan melu, viitattu 5.4.2019 <https://www.kuuloliitto.fi/vapaa-ajan-melu/>

Kuurojenliitto 2018, Viittomakielet ja viittomankieliset, Helsinki viitattu 25.11.2018 <https://www.kuurojenliitto.fi/fi/viittomakielet/viittomakielet-ja-viittomakieliset>

Könkkölä Maija 1994 Ongelma Vai Haaste Julkisten rakennusten liikkumisesteiden poistaminen Helsinki Invalidiliitto

Könkkölä Kalle 2003 Tunne oikeutesi: pidä puolesi, auta muitakin: vammaisten ihmisoikeussopimus Helsinki Sosiaali- ja terveysministeriö. Valtakunnallinen vammaisneuvosto.

Lahtinen Emmi, Paqvalen Rita 2014 Hurjan paljon enemmän queer Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen toiveita ja kokemuksia taide ja kulttuuri tarjonnasta. Helsinki Kulttuuria kaikille palvelu Viitattu 24. 10. 2018 http://www.cultu-reforall.info/doc/hlbt_i_-_selvitys/Hurjan-paljon-enemman-queer_VALMIS.pdf

Lahtinen, Emmi, Siren Sara, David Kozma 2019 Onko kulttuuri tasa-arvoinen ja monimuotoinen – Seminaari 15. 1. 2019 Helsinki pikkuparlamentti

Lempola Hanna-Mari, Nordlund Marika, Stenberg Lea, Tietoteknologian käyttö ja käyttämättömyyden syyt 75-89 vuotiailla – Kooste kyselytutkimuksesta Vanhus- ja lähiverkko viitattu 20.9.2018 https://www.valli.fi/fileadmin/user_upload/Julkaisut__pdf/Raportit__pdf/KAKATEGallup-kooste_2014_netti.pdf

Liikanen Hanna-Liisa 2003. Taide kohtaa elämän Keuruu Otavan kirjapaino oy.

Litmanen Tapio, 2018, Kansalaisyhteyskunnan tutkimusportaali: NIMBY, Jyväskylän yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos viitattu 6.9. 2018 <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/nimby>

Maanäyttö ja rakennuslaki 117§ 117 e §:n 2 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 958/2012: viitattu 23.7. 2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=maan%20ok%C3%A4ytt%C3%B6%20ja%20rakennuslaki>

Maankäyttö ja rakennuslaki 117§ 117 k§:n 2 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 812/2017: viitattu 23.7. 2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=maan%20ok%C3%A4ytt%C3%B6%20ja%20rakennuslaki#L17P117e>

Malm Marita, Matero Marja, Repo Marjo, Talvela Eeva-Liisa 2012 Esteistä mahdollisuuksiin vammaistyön perusteet Helsinki Sanoma pro 1-3.

Mattelmäki Tuuli 2006 Muotoiluluotaimet Tampere Teknova

Minna Canthin talo ry Kanttilasta kajahtaa Minna Canthin kotitalon, Kanttilan kunnostusprojekti 2019 viitattu 4.4.2019 <https://minnacanth.fi/mesenaatti/>

Museovirasto 2018 Helsinki kokoomateos samasta ovesta
viitattu 30.10.2018

<https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/samasta-ovesta.pdf>

Mustola Kati, Pakkanen Johanna, Vantaan kaupunginmuseo 2007, Sateenkaari-Suomi Helsinki

Niemi Elina 2011 Sosiaalinen Media Osana viittomakielisten Henkilöiden Palveluita, Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun opin-näytetyö. viitattu 24.10. 2018 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/32986/Opin-naytetyo_2011.pdf?sequence=1

Papunet verkkosisällön Saavutettavuusohjeet (WCAG)/ WCAG 2.1: n rakenne ja käyttö viitattu 23. 11. 2018 <http://papunet.net/saavutettavuus/wcag-21n-rakenne-ja-kaytto>

Peil Chelsea 2019 Ohjelmistosuunnittelija PLAYA Sähköpostihaastattelu 2. 1. 2019.

Perälä Taru ”Kanttila-klubi” keskustelutilaisuus Kanttilan nykytilasta, puheenvuoro saavutettavuus osaksi Kanttilan strategiaa, 18.3.2019, Helsingin kansallisteatteri tal- lenne (1:37-1:39) viitattu 19. 3. 2019 <https://www.facebook.com/minnacanthin- talo/videos/851428328534639/UzpfSTIwMzMzMzg5MDEyNzc4MDo2NTI- wODAoNTg1ODUoNTI/>

Linkin käyttö vaatii kirjautumisen Facebook-palveluun.

Pokkinen Lottaliina 2017, Artisti maksaa – Neuvotteluopas luoville aloille, Otava Hel- sinki

Puohiniemi Martti 2010, ” Arvojen motivaatiosisällöt” viitattu 4. 4. 2019 <https://www.puohiniemi.fi/Arvomittaukset/Arvokeha/arvojenmotivaatiosisallot.htm>

Raumars – Raumantaiteilijavierasohjelman Artist in residence programme 2019, vii- tattu 20. 11. 2018 <https://www.raumars.org/fi/info-taiteilijoille/hakuohjeet>

Res Artis Worldwide networks of artist residencies 2018 viitattu 20.12.2018 http://www.resartis.org/en/projects/res_support/

Räihä Ilona (toim.) 2012 Residenssi – Hyvien käytäntöjen käsikirja Suomen taiteilija- seuran ateljeesäätiö

Rossi Leena-Maija 2003, Heterotehdas Televisionmainonta sukupuolituotantona, Hel- sinki, Gaudeamus Kirja Oy Yliopistokustannus

Saaranen-Kauppinen Anita, Puusniekka Anna, 2006a KvaliMOTV – Menetelmäope- tuksen tietovaranto, Mitä laadullinen tutkimus on? Tampere, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto Viitattu 7.2.2019

https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html

Saaranen-Kauppinen Anita, Puusniekka Anna, 2006b KvaliMOTV – Menetelmäope- tuksen tietovaranto, Haastattelu, Tampere, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto vii- tattu 7.2.2019 https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3.html

Sainio Ari, 2002, ”Mitä on selkokieli?” Kielikello – kielenhuollon tiedotuslehti viitattu 25.11. 2018 <https://www.kielikello.fi/-/mita-on-selkokieli->

Selkokeskus, 2015, Selkokieli viitattu 11.10.2018, <https://selkokeskus.fi/selkokieli/>

Suomen Kuntaliitto Kuntien saavutettavuus opas 2018

viitattu 23. 10. 2018

<https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/verkko-opaat/kuntien-saavutettavuusopas/liite-1>

Stam Marika, 2013, Hiljainen tieto – Osa kulttuurituottajan ammattitaitoa, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Kulttuurituotannon koulutusohjelman opinnäytetyö

Suomen perustuslaki 6§ Yhdenvertaisuus viitattu 9.4.2019

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>

Symbolikartan kuvat Kulttuuria kaikille 2019

http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_symboloja_viestintaan_kulttuuria_kaikille_palvelun_symbolipankki

Sääskilahti Kimmo 2017 Näkövammaisten Liitto Saavutettavuuden Testaaminen Palvelun Kehitysprosessissa <https://nkl.fi/fi/etusivu/saavutettavuus-esteettomyys/saavutettavuus-verkossa-ja-mobiililaitteissa/saavutettavuuden-testaaminen-palvelujen-kehitysprosessissa>

Tahkokallio Päivi, 2009, Tulevaisuus on saavutettava, Helsinki, Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos ja Suomen DIA verkosto

Taiteen edistämiskeskus 2015, Residenssi toiminta sosiaali- ja terveyssektorilla, <http://www.taike.fi/fi/projektit/-/project/viewProject/272>

Tennari Jaana 2015, Hajuste- ja kemikaali yliherkkyys – selviytymiskeinot, Helsinki Auditorium

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, THL seminaarit, 2016, 2019 TEAviisari, TEAviisari työkalun esittely viitattu 18.1.2019 <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>
https://www.youtube.com/watch?time_continue=19&v=azOn2rF2VYo

Teräsvirta Mikko (toim.) museovirasto 2007 Kättä pidempää - Opas asiakaspalvelun Saavutettavuuteen Helsinki Frenckellin kirjapaino

Valtiovarainministeriön julkaisu 2018 ”Saavutettavuus” viitattu 20.11.2018 <https://vm.fi/saavutettavuusdirektiivi>

Virtanen Hannu kehitysvammaliitto 2009, Selkokielen Käsikirja Tampere Esaprint oy

Virtanen Sami 2018: Helsinki Design week miniseminaari: Yhdenvertaisuus kilpailuedun lähteenä – Asiakaslähtöisyys puheista tekoihin huomioimalla erityisryhmät ja ikääntyneet 7. 9. 2018 Helsinki Helsingin kaupungintalo

Vorne Marja-Liisa 2019 Residenssitaiteilija / kudonta Sähköpostihaastattelu 17. 1. 2019

KUVAT

Kuva 1

Partanen Jaana ja Lamusuo Heikki 2018, ”Perspektiivikuva Kanttilasta”, www.pa-la.fi

Kuva 2

Ari Kurppa Invalidiliitto 2018 Luiska viitattu 8. 11. 2018 <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/julkinen-rakennus/tasoero/luiska>

LIITTEET

LIITE 1. Kanttilan toimintaan taloudellista tukea antaneet tahot

LIITE 2. Tarvekysely Kanttila

LIITE 3. Haastattelu kysymykset

LIITE 4. Saavutettavuuden tarkistuslistat

LIITE 5. Saavutettavuuden symbolikartta

LIITE 6. Verkkopalveluiden havaitut virheet ja parannusehdotukset

Liite 1 Kanttilan toimintaan taloudellista tukea antaneet tahot:

Kanttilan tukijat:

Vuonna 2017:

COSMOPOLIS OY 10 000 €

KUOPION KAUPUNKI 50 000 €

KPY 33 000 €

Matti Sariola 7 000 €

Anu Tuominen 1 400 €

Vuonna 2018:

Wihuri säätiö 20 000 €

Liite 2

Tarvekysely Kanttila

Olen Kulttuurituotannon opiskelija Humanistisesta Ammattikorkeakoulusta. Teen Opinnäytetyötä Saavutettavasta Residenssitoiminnasta Minna Canthin Kotitalo Kanttilaan, jonka uudisrakentaminen on suunnitteilla ja saavutettavuuskysymysten huomiointi aikaisessa vaiheessa on tärkeää.

Käsittelen vastaukset luottamuksellisesti ja vain tämän opinnäytetyön käyttöön. Mielipiteesi on tärkeä!

Vastaan mielelläni lisäkysymyksiin.

Ajastasi kiittäen Taru Perälä

Kulttuurituotannon opiskelija

taru.perala@humak.fi

1. Onko Minna Canthin kotitalo ja sen toimintasuunnitelmat sinulle tuttua? *

Kyllä

Ei

Kun vastaaja vastasi ”kyllä”, hänet ohjattiin kysymykseen

3. Miten Kanttilan toimintaa tulisi kehittää?

Lastenkulttuuria lisäämällä

Kulttuuritapahtumia kaikille

Ei se enää palvele ketään

Kun vastaus oli ”ei”

2. Mitä kanavaa pitkin toivot saavasi tietoa?

Lehtimainonnassa

Facebook

Instagram

Twitter

Henkilökohtainen sähköposti

Ei, Kiitos en halua lisätietoja

4. Oletko kiinnostunut Kanttilaan suunnitellusta residenssitoiminnasta?

Kyllä, Artistina

Kyllä Kävijänä

En lainkaan

Kun vastaus ”kyllä, artistina”, hänet ohjattiin avoimeen kysymykseen

Millaisia työtiloja/ residenssimajoitus tiloja toivoisit? Paljonko olisit valmis maksamaan niistä vuokraa/kk?

Kun vastaus ”kyllä, kävijänä”

Minkä taiteenalan residenssitoiminta sinua kiinnostaa?

Kirjallisuus

Musiikki

Digitaide (valo, ääni muut efektit)

jokin muu

Kun vastaus ”ei lainkaan”

7. Millaista HLBTi (sukupuoli ja seksuaalivähemmistöjen kattotermi kulttuuria haluaisit Kanttilaan

Ryhmää edustavan taiteilijan tuottamaa

Ryhmän kulttuurista kertovaa asiapitoista taidetta

Ryhmän kulttuurista kertovaa humoristista taidetta

En mitään

8. Onko saavutettavuusdirektiivi sinulle tuttu termi

kyllä

ei

Ei mutta haluaisin lisätietoa

Ei en koe asiaa tärkeäksi

9. Avoin kysymys: Miten kulttuurituottaja voisi työllään edistää residenssitoiminnan kehittämistä?

Liite 3

Haastattelupyynnön saate ”Hei, olen Taru Perälä kulttuurituotannon opiskelija Humakista, teen opinnäytetyötä residenssitoiminnan saavutettavuudesta, Selvitystyöni pohjalta havaitsin, että residenssissänne saavutettavuus on huomioitu, Etsin haastateltavia sillä toiminta on melko pienimuotoista, joten lähdekirjallisuus yksin ei riitä, Jos kiinnostuit, ota yhteyttä. ”

Myöhemmissä keskusteluissa nousi esiin tilaaja/kohde, haastateltavat pyysivät nähdä valmiin työn ja olivat ylpeitä ajankohtaiseen aiheeseen tarttumisesta.

1 Haastattelukysymykset residenssikeskuksille

1. Miten residenssinne huomioi saavutettavuuden?
2. Onko Saavutettavalle residenssille kysyntää, jos kyllä onko se sidosteista esim. vuodenaika/ taiteenala
3. Montako erityistä tukea tarvitsevaa teillä on työskennellyt esimerkiksi vuodesta 2000 lähtien (muutkin tilastotiedot hyödyllisiä)
4. Mikä on residenssinne hintataso ja vaikuttaako siihen saavutettavuus
5. Öliskö vammaistaiteen kuratoinnille mielestänne tarvetta
6. Onko Saavutettavia residenssejä riittävästi Suomessa
7. Kokisitteko Koulutuksen saavutettavuus asioissa tärkeäksi

Haastattelukysymykset residenssitaitelijalle

Kuka olet?

Mitä residenssin aikana toteuta tai syntyvä taide sinulle tarkoittaa?

Taiteen hyvinvointi vaikutuksia on viimeisen 10 vuoden aikana tutkittu paljon. Ohjaavatko tutkimukset määritelmää taiteesta tai sen tekemisestä?

Mitä saavutettavuus sinulle tarkoittaa? Miten se ilmenee työssäsi, nyt ja tulevaisuudessa?

Onko sotetaiteeseen suhtautumisessa maantieteellisiä eroja ja miten ne ilmenevät?

Millaisia rahoitus kanavia sotetaiteilijalla on käytettävissä ja minkä suuruisia ne ovat?

Miten kulttuurituottaja voisi työllään edistää residenssitoiminnan kehittämistä?

Liite 4: Saavutettavuuden tarkistuslistat

Tarkista näiden avulla saavutettavuuskysymyksiä aina kun tarpeen!

Tarkistuslista organisaatio

Onko organisaation johto sitoutunut saavutettavuuden edistämiseen?

kyllä

ei

Onko saavutettavuus kysymykset huomioitu talouskatsauksessa?

kyllä

ei

Tarkistuslista aistit

Tilassa kuuluu häiritsevää taustaaäntä

a) putkisto

- b) patteri
- c) ilmastointi
- d) valaistus
- e) atk-laite
- f) jokin muu, mikä

Tilassa syntyy näköhäiriöitä valon

- a) heijastumista
- b) vaihtelusta
- c) pinnoista
- d) liikkuvista kuvista

Tilassa on erityistä syvyytarkkuutta vaativia kohteita

kyllä

ei

Tilassa on kohteita, jotka vaativat erityistä tuntoaistia

kyllä

ei

(kapeat käytävät)

Tilassa on tuntoaistia ärsyttäviä kohteita

- a) puhallinlaitteistot
- b) kuiva huoneilma
- c) suihku/muu märkätila
- d) kosketusta vaativat painikkeet

Tilassa on negatiivisen reaktion aiheuttama haju, joka johtuu

- a) yleistuoksusta (pesuaineet tai muut sellaiset ylläpitotuoksut)
- b) materiaalituoksu
- c) tuoksukasvit
- d) ilmasta erittyvät

Tarkistuslista viestintä

Ovatko Kanttilan viestintämateriaalit edelleen visuaalisesti selkeitä

kyllä

ei

Vaatiiko saavutettavuusdirektiivin mukainen saavutettavuusseloste päivittämistä?

kyllä

ei

Onko Kanttilalla yhteyshenkilö, joka on tavoitettavissa koskien saavutettavuusasioita?

kyllä

ei

Käytetäänkö Kanttilassa tai Anya Productionsin muissa tuotannoissa selkokieltä?

kyllä

ei

Käytetäänkö Kanttilassa tai Anya Productionsin muissa tuotannoissa viittomakieltä?

kyllä

ei

Onko verkkosivuille tehty WCAG 2.0 tarkistus 2019 jätetyn opinnäytetyön jälkeen?

kyllä

ei

Tarkistuslista ympäristö

Onko Kanttilassa inva-pysäköinti?

kyllä

ei

Onko sisäänkäynnin luo johtava kulkuväylä esteetön?

kyllä

ei

Onko ovien edessä pyörätuolin kääntösäteen vaatima vapaa tila?

kyllä

ei

Onko asiakkaan mahdollista saada henkilökunnan apua asiointiin? (Ovikello tai muu spontaaniin vierailuun tarkoitettu kutsulaite?)

kyllä

ei

Osaako jokainen henkilökunnan jäsen tarvittaessa avustaa aisti- tai liikuntavammaista henkilöä, tai ovatko kaikki henkilökunnan jäsenet tietoisia kuka jäsenistöstä osaa? (Hänen on oltava aina tavattavissa)

kyllä

ei

Onko yleistilojen valaistus riittävä?

kyllä

ei

Onko ilmanlaatu hyväksyttävä?

kyllä

ei

Onko liikuntaesteisen henkilön mahdollista poistua tilasta itsenäisesti palohälytyksen sattuessa?

kyllä

ei

Ovatko kaikki kulkuväylät luistamattomia?

kyllä

ei

Ovatko kaltevuus/pituus määräykset normien mukaiset?

kyllä

ei

Onko luiskissa/portaissa käsijohde?

kyllä

ei

Onko mahdollisen hissien edustalla riittävästi kääntymistilaa?

kyllä

ei

Ovatko ovet tai osat niistä varustettu automaattisella oven avauksella?

kyllä

ei

Onko kohteessa inva-WC?

kyllä

ei

Selventääkö kohteen väritys ympäristöä?

kyllä

ei

Onko kohteessa ääniopasteita?

kyllä

ei

Onko kohteessa kosketeltavia opasteita?

kyllä

ei

Tarkistuslista tapahtumat

Onko katsomossa pyörätuolipaikkoja?

kyllä

ei

Onko tapahtuman aikana käytettävissä

- a) induktiosilmukka

b) viittomakielen tulkkaus

c) kuvatulkkkaus

Pääseekö avustaja maksutta?

kyllä

ei

Onko lippihinnoittelussa huomioitu pienituloiset?

kyllä

ei

Onko tapahtuman henkilöstö sitoutunut moninaisuuden huomioimiseen?

kyllä

ei

Onko ulkopuolinen asiantuntija kartoittanut tapahtuman saavutettavuuden

kyllä, milloin?

ei

Tekeekö tapahtuma edelleen yhteistyötä saavutettavuusasiantuntijan kanssa?

kyllä

ei

Osallistaako tapahtuma yleisöä, miten?

Onko tapahtuman viestintä kaikki kulttuurivähemmistöt huomioivaa?

kyllä

ei

Ilmoitetaanko yleisölle mahdollisista ääni/valohaitoista?

kyllä

ei

Käytetäänkö tapahtumassanne symboliviestintää?

kyllä

ei

Onko myös esiintymis-/henkilökunta tilat saavutettavia?

kyllä

ei

Onko ravintola valikoimissa huomioitu eri ruokakulttuurit?

kyllä

ei

Onko tapahtuma huomionnut kemikaali-/sähköyliherkät henkilöt?

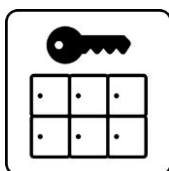
kyllä

ei

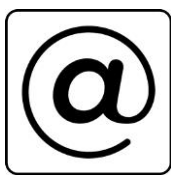
Liite 5

SYMBOLIKARTTA

Kaikki symbolit ovat saavutettavuussäädösten mukaisia ja ladattavissa esimerkiksi Kanttilan käyttöön, esimerkiksi Kulttuuria Kaikille palvelusta

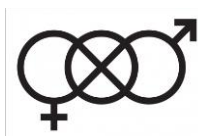
Säilytyslokero

Internet

Työtila

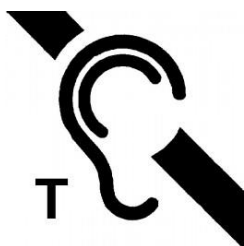
Sukupuolineutraali lisää tähän tila kuten

Jos Kyseessä WC lisää wc symboli, merkittäessä parkkipaikkaa ei lisäyksiä

Ääniopastus käytössä

Induktiosilmukka

Selkokielistä materiaalia / palvelua saatavilla

Palvelua Suomalaisella Viittomakielellä

Näkövammaisten Palveluita saatavilla

Suomalainen pistekirjoitus saatavilla

Opas/avustajakoirat sallittu

Kuvatulkkaus saatavilla

Tekstitys saatavilla

Porrashissi

Luiska

(Kulttuuria Kaikille palvelu 2019)

Liite 6:

Verkkopalveluissa havaitut virheet & parannusehdotukset

Nämä toimintaohjeet ovat yleispäteviä ja käyttöön otettavissa Kanttilaa koskevissa verkkosivuissa ja julkaisuissa välittömästi.

Näkövammaisille: Havaittu virhe:

Alt-teksti asennettu otsikon ”Kanttilasta kajahtaa” sisään, ei kuvaan.

Toimintaohje:

Sivujen uudelleenrakennusvaiheessa tulisi testata, onko sisältö luettavissa myös ruudunlukuohjelmalla.

Hallittava: o

Havaittu virhe:

Sivustolla liikkuminen ei mahdollista vain näppäimistöä käyttäen

Ymmärrettävä: o

Havaittu virhe:

Sivun kieltä ei määritetty lähdekoodissa, jolloin eri laitetta käytettäessä kieli saattaa vaihtua mielivaltaisesti

Toimintaohje:

määritä kieli html-koodiin

Lujatekoinen o

Havaittu virhe:

Sivuston asijärjestys saattaa muuttua eri laitteissa

Näkövammaisille yksi tärkeimmistä ominaisuuksista on ALT-teksti, joka on kuvan vaihtoehtoinen kuvaus, kun kuva ei näy tai ole nähtävissä. Se kääntää kuvan puheeksi

yksittäisten sanojen perusteella. Automatisoituna vaihtoehtoinen teksti tällä hetkellä; ”Kuva, joka sisältää kohteen taivas, ulko, rakennus, tie.

(Teräsvirta 2007, 22).

Toimintaohje: Klikkaa kuvaa muokkaa vaihtoehtoista tekstiä, lisää kuvaus esimerkki Minna Canthin kotitalo. Vihreä talo, jota kutsutaan Kanttilaksi, Talon julkisivussa Minnan kasvot oikealla. Kuva otettu viistosta/suorasta auringonvalo/pilvinen

Checkmycolors-sivusto testaa verkkosivujen värimääritteitä. Tekemäni testauksen perusteella tällä hetkellä käytössä olevilla sivuilla on 59 näkövammaisten asiointia heikentävää elementtiä.

Verkkosivut uudistuivat maaliskuussa 2019

Testasin ne uudelleen seuraavin tuloksin: Checkmycolors-värimäärittelyohjelma löysi edellistä sivustoa enemmän virheitä, nykyisellään niitä on 187. (Giovanni Scala 2019).

Toimintaohje: Ei linkkiä ”AVAA TÄSTÄ” vaan Kanttila.PDF

Vaihtoehtoinen teksti ei kerro kuvassa olevan Kanttilan, vaan teksti kuvailee edellisen sivuston tavoin maisemia. Uudistettu sivusto ei myöskään toimi vain näppäimistöä käyttäen. Sivusto ei edelleenkään luettavissa ruudunlukuohjelmalla. Ruudunlukuohjelma erottaa vain Kanttila-logon ja tekstin ”vapauden koti – Kanttila”, mutta ei kerro tai anna esiin valikkoa.

Kielimäärittely edelleen puutteellinen

Edellä mainitut toimintaohjeet laadittu Papunetin ohjeistuksien pohjalta Kanttilaan, toimestani soveltaen. (Papunet 2018),

Kuulovammaisille:

Kuulovammaisuudesta ei tule vaatia ennakkoilmoitusta, vaan näiden palveluiden tulee olla saatavilla jatkuvasti.

Kuulovammaisille soveltuvilla internetsivuilla pätee aiemmin mainittu WCAG-verkkosisällön saavutettavuusohje spesifioituen erityisesti kolmeen toimintoon:

Mikäli sivuilla on video tai äänileikkeitä on sille tarjottava tekstivastine. Näiltä osin Kanttilan esittelyvideo on saavutettava. Sivun tyylikieli CSE on osittain saavutettava, suosittelen päivittämistä CSS2-versioon, jossa äänenpai-non/voimakkuuden säätö mahdollistuu.

Kokemukseni mukaan esimerkiksi palautelomakkeessa olisi hyödyllistä olla valmiita tekstipohjia kuten ”Olen kuuro, vastaa taivuttamatta sanoja, kiitos.”

asiakkaalla oikeus valita yhteydenottotapa, josta ei sallita poikkeuksia esimerkiksi aikataulun hektisyyteen vedoten (Essi 2005).

Edellä mainitut toimintaohjeet on laadittu Essin ohjeistuksien pohjalta Kanttilaan, toimistani soveltaen.

Toimintaohje:

Selkokieltä kirjoittaessa käytä esimerkiksi Arial-fonttia. Se kuuluu groteskikirjaintyyppiin, joissa ei ole paksuuseroja. (Juselius, 2004)

Kun Kanttilan esite painetaan, on sen selkokieliseen versioon tai osioon ehdottomasti haettava selkotunnus Selkokeskukselta. Selkotunnus haettava myös internetsivuille. Hae vapaamuotoisella hakemuksella, jossa kopio tekstiversiosta. Selkotunnusta on käytetty 1980-luvun lopulta lähtien. (Selkokeskus 2015, Virtanen 142).

Muita toimintarajoitteita omaavat:

Jos kyseessä vierailija, voidaan tiettyjä ominaisuuksia jättää puutteelliseksi, mikäli ne on mainittu saavutettavuusselosteessa.

Varmista, ettei tuplaklikkauksia tarvitse tehdä

Varmista, että painikkeet (eteen, taaksepäin, seuraava) ovat riittävän suuria, jotta kohdistaminen on helppoa.

Havaitsin tätä opinnäytetyötä työstäessäni, että valtaosa helppokäyttöisyystoiminnoista on alkuperäisesti optimoitu vain iOS-käyttäjärjestelmäpohjaisten laitteistovaatimusten mukaisiksi. Omakohtaisesti käytin Office 365 -ohjelmiston syventävää

lukuohjelmaa käsitellessäni tekstiäni. Informaation ohjelmistosta sain Erilaiset oppijat ry:ltä. Johtopäätöksenä suosittelen, että Kanttilaan hankitaan pääasiassa iOS-käyttöjärjestelmää tukevia laitteiden saavutettavuusominaisuudet ovat kehittyneempiä kilpailijoihin nähden.

Edellä mainitut toimintaohjeet ovat asiantuntijuuteeni pohjaavia ja Kanttilaan sovellettuja.